

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Središnja Bosna
Ministarstvo financija

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
KANTONA SREDIŠNJA BOSNA

ZA RAZDOBLJE 2020. - 2022. god.

Travnik, svibanj 2019. godine

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	6
2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike BiH i Federacije BiH.....	6
2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna	8
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	15
3.1. Makroekonomska kretanja u BiH	15
3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za razdoblje od 2012. - 2017. godine..	15
3.3. Makroekonomska kretanja u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje od 2016. - 2017. godine.....	22
3.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje od 2018. – 2021. godine.....	29
3.5. Rizici ostvarenja pretpostavki	31
4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	32
4.1. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju	32
Prihodi od poreza	32
4.1.1. Struktura javnih prihoda u KSB za razdoblje od 2016. – 2019. godine.....	37
4.1.2. Struktura projekcije javnih prihoda za razdoblje od 2020. – 2022. godine.....	38
4.2. Rizici ostvarenja projekcija prihoda	39
4.3. Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona	40
5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	41
5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna.....	41
5.1.1. Stanje javnog duga KSB u razdoblju od 2016. - 2018. godine.....	41
5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju od 2019. - 2022. godine.....	45

Popis tablica

Tablica 1: Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH od 2012. - 2017. godine	16
Tablica 2: Industrijska proizvodnje po kantonima	17
Tablica 3: Poreski prihodi po kantonima FBiH 2017. god.	18
Tablica 4: Prosječan broj nezaposlenih prema registriranim podacima po kantonima FBiH	19
Tablica 5: Nivo razvijenosti FBiH po kantonima za 2017. godinu	21
Tablica 6: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2017. godini.....	22
Tablica 7: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna	24
Tablica 8: Prosječna neto plaća po općinama KSB u 2017. godini	27
Tablica 9: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2017. godini	28
Tablica 10: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2017. - 2022. godine	29
Tablica 11: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM.....	33
Tablica 12: Prihodi od poreza na dobit u KM	34
Tablica 13: Prihodi od poreza na dohodak u KM	35
Tablica 14: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM.....	35
Tablica 15: Projekcije ukupnog okvira prihoda - kantoni, općine/gradovi i ostali korisnici javnih prihoda kantonalnog nivoa u KM.....	36
Tablica 16: Struktura prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 2016. – 2019. godine, u KM	37
Tablica 17: Projekcije prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2020. – 2022. godina, u KM..	38
Tablica 18: Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona u razdoblju 2016. - 2018. godina (KM).....	40
Tablica 19: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM	42
Tablica 20: Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2016. - 2018. godina, u KM	43
Tablica 21: Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2019. - 2022. godina, u KM	45
Tablica 22: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2019. - 2029. godina, u KM ..	47
Tablica 23: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2019. - 2029. godina, u KM	48

Popis grafikona

Grafikon 1: Trgovinska bilanca po kantonima u 2017. godini u mil. KM	18
Grafikon 2: Prosječna neto plaća po kantonima u 2017. godini	20
Grafikon 3: Nivo razvijenosti u KSB po općinama za 2017. godinu.....	23
Grafikon 4: Struktura poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2017. godinu	24
Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2017. god. (u mil. KM)	25
Grafikon 6: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2017. godini	26
Grafikon 7: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2017. godini ...	26
Grafikon 8: Prosječna neto plaća po općinama u 2017. godini	27
Grafikon 9: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2017. - 2022. g.	30
Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2018. godini	44

Popis kratica

Kratice	Puni naziv
2020.-22.	Srednjoročno razdoblje od 2020. do 2022. g.
BDP	Bruto društveni proizvod
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CEB	<i>Council of Europe Development Bank</i> (Razvojne banke Vijeća Europe)
CPI	<i>Consumer price index</i> (Indeks potrošačkih cijena)
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
DGECFIN	Generalna direkcija Europske unije za ekonomske i fiskalne poslove
DOP	Dokument okvirnog proračuna
DSU	Izravna strana ulaganja
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Europska banka za obnovu i razvoj)
ECB	Europska centralna banka
EFTA	Europska slobodna trgovinska zona
EK	Europska komisija
EKS	Efektivna kamatna stopa
ERP	Program ekonomskih reformi
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURIBOR	<i>Euro Interbank Offered Rate</i> (Europska međubankarska stopa)
EUROSTAT	Europski ured za statistiku
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija
FZS	Federalni zavod za statistiku
FZZPR	Federalni zavod za programiranje razvoja
GIS	Geografski informacijski sustav
IDA	Međunarodna razvojna asocijacija
ILO	<i>International Labour Organization</i> (Međunarodne organizacije rada)
IPA	<i>Instrument For Pre-Accession</i> (Instrument pretpristupne pomoći)
JKP	Javno komunalno poduzeće
KM	Konvertibilna marka
KSB	Kanton Središnja Bosna
LEAP	Lokalni ekološki akcijski plan
Mil	Milijun
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSP	Mala i srednja poduzeća
NERP	Nacionalnog programa ekonomskih reformi
OMA	Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za neizravno oporezivanje BiH)
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PJI	<i>Public investment programme</i> (Program javnih investicija)
PUFBIH	Porezna uprava Federacije BiH
RS	Republika Srpska
SDI	Strane izravne investicije
SDR	<i>Special Drawing Rights</i> (Posebna prava vučenja)
SDU	Izravna strana ulaganja
SOR	Srednjoročni okvir rashoda
SRS	Srednjoročna razvojna strategija
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
UN	Ujedinjene nacije
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje

1. UVOD

Na temelju članka 17. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), Vlada Kantona na prijedlog Ministarstva financija donosi Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike, Ministarstvo je pripremiло na temelju dostupnih informacija. Temeljni dokumenti koji opredjeljuju strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade u narednom razdoblju predstavljaju Program rada Vlade KSB za 2019. godinu, Reformska agenda 2015. – 2018. koju su usvojile sve vlade u BiH, Strategija razvitka Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2020. godina, kao i strateški okvir koji uključuje razvojne dokumente poput Strategije EU 2020, Strategije razvoja Jugoistočne Europe 2020., te sektorske strategije na nivou Kantona.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2020. do 2022. godine predstavljaju fiskalni okvir za provedbu ekonomske i fiskalne politike. Svrha Smjernica, kao temeljnog dokumenta pri izradi DOP-a, je prvenstveno definirati smjer i ciljeve ekonomske politike, kao i visinu financijskih planova proračunskih korisnika s naglaskom na daljnje provođenje fiskalne konsolidacije koja neće narušiti temelje ekonomskog rasta.

Ekonomska politika Vlade Kantona Središnja Bosna u srednjem roku, usmjerit će se na visokokvalitetne investicije, privlačenjem sredstava iz EU fondova, učinkovite strukturne reforme te ekonomsku stabilnost i održive javne financije. Fiskalnu politiku u promatranom srednjoročnom razdoblju karakterizirat će naponi u cilju jačanja fiskalne održivosti i ekonomskog rasta uz adekvatnu skrb za standard svih građana Kantona.

Posebna pozornost posvetit će se alokaciji proračunskih sredstava za provedbu strukturnih reformi, provest će se aktivnosti u svrhu definiranja potencijala za učinkovitije korištenje proračunskih sredstava te će se nastaviti sa strogom kontrolom rashodovne strane proračuna. K tome, sav višak prihoda u odnosu na planirane bit će iskorišten za daljnje smanjenje akumuliranog deficita.

U srednjoročnom razdoblju Proračun Kantona Središnja Bosna opterećivat će veći iznosi sredstava za otplate zaduženja koji je potrebno uključiti prilikom pripreme i usvajanja proračuna, odnosno uključiti prilikom kreiranja mjera fiskalne konsolidacije. U takvim okolnostima potrebno je uskladiti rashode s realnim očekivanim prihodima. U narednom razdoblju očekuje se aktivnija uloga Vlade u rješavanju problema preostalih obveze po izvršnim pravosnažnim sudskim presudama, temeljem potraživanja iz kolektivnih ugovora i radnog odnosa, što bi doprinijelo fiskalnoj stabilizaciji, smanjujući ova potraživanja i opterećenje na proračun.

Sukladno Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, obveza svih ministarstava i uprava je donošenje srednjoročnih strateških planova, koji moraju biti usklađeni s Strategijom razvitka Kantona, Programom rada Vlade, Proračunskim programima i projektima. Na taj način će se sredstvima planiranim u DOP-u, Programu javnih investicija i Proračunu, ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija. Naime, strateškim planom definiraju se pravci djelovanja ministarstava i kantonálnih uprava, dok se proračunom definiraju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu.

2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike BiH i Federacije BiH

Sve države članice EU, kao i zemlje kandidati i potencijalni kandidati obavezale su se da će pripremom strateških dokumenata doprinijeti ka zajednički definiranim strateškim ciljevima Strategije Europa 2020 i Strategije Jugoistočna Europa 2020, te da će na toj osnovi pripremati operativne dokumente za implementaciju sredstava iz strukturnih ili IPA fondova¹.

Strateški okvir BiH je izrađen na osnovu revizije Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti BiH, koje su bile pripremljene za razdoblje 2010. – 2014. godine, pri tome uzimajući u obzir postojeće sektorske i entitetske strategije, a s namjerom da se ustanovi veza sa strategijama Europa 2020, Jugoistočna Europa 2020, dokumentom strategije zemlje za planiranje sredstava iz fondova IPA, te setom mjera definiranih Sporazumom za rast i zapošljavanje u Bosni i Hercegovini.

Uzeti su u obzir važeći strateški dokumenti usvojeni od strane Vijeća ministara BiH kao i obaveze prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju BiH i EU. Dokument je strukturiran po ugledu na Strategiju Europske Unije 2020 te Strategiju Jugoistočna Europa 2020² koju je usvojilo Vijeće ministara BiH. U obzir su uzeti i prioriteti koji proizlaze iz Strateškog dokumenta Europske komisije za BiH³, Nacionalnog programa ekonomskih reformi (NERP), preporuka Sporazuma za prosperitet i zapošljavanje u BiH i drugih međunarodnih organizacija i/ili istraživanja.

Identifikacijom razvojnih područja u okviru ciljeva koji su usvojeni za Strategiju Jugoistočne Europe 2020, i koji su međusobno povezani, utvrđeni su i ciljevi BiH:

- *Integrirani rast* kroz promociju regionalne trgovine i uzajamnog investiranja te razvoja nediskriminatorskih i transparentnih trgovinskih politika;
- *Pametni rast* predstavlja inovacije, digitalizaciju i mobilnost mladih ljudi, kao i opredjeljenje da budemo konkurentni na osnovu kvaliteta, a ne na osnovu cijene radne snage;
- *Održivi rast* se fokusira na balansiran regionalni razvoj i poboljšanu efikasnost i održivost upravljanja prirodnim resursima, kao podršku za povećanu samoodrživost ekonomije i društva i stvaranje poboljšanih uvjeta za lokalni razvoj i zapošljavanje;
- *Inkluzivni rast* je u funkciji povećanja zaposlenosti, razvoja vještina, inkluzivnog učešća na tržištu radne snage, inkluzivnog i kvalitetnog zdravstva i smanjenja siromaštva;
- *Upravljanje u funkciji rasta* podrazumijeva povećanje kapaciteta administracije za primjenu principa dobrog upravljanja na svim nivoima vlasti, jačanje vladavine prava i suzbijanje korupcije u cilju stvaranja poslovnog ambijenta i pružanja javnih usluga neophodnih za ekonomski i društveni razvoj.

Strateški ciljevi su:

- 1) Makroekonomska stabilnost
- 2) Unaprijediti razvoj konkurentnog ekonomskog okruženja
- 3) Razvoj ljudskih resursa
- 4) Povećati industrijsku konkurentnost
- 5) Unaprijediti kulturu i kreativne sektore
- 6) Ravnomjeran regionalni razvoj

¹ "BiH je pripremila i dostavila Europskoj komisiji radne verzije sektorskih planskih dokumenata za IPA II za sektore Javna uprava, Unutarnji poslovi i Pravda i osnovna prava za razdoblje 2015-2017. Ovi dokumenti će predstavljati osnovu za programiranje IPA II i pripremu IPA paketa za BiH. Indikativni iznosi sredstava za BiH su 39,7 mil. eura za 2015; 42,7 za 2016. i 43,7 za 2017. godinu."

² Regionalno vijeće za suradnju (RCC), Strategija Jugoistočna Europa 2020. Strategija je usvojena 21. 11. 2013. godine na Ministarskoj konferenciji Investicionog komiteta Jugoistočne Europe od strane predstavnika svih zemalja Jugoistočne Europe

³ Europska komisija, Bosna i Hercegovina, Strateški dokument za zemlju korisnicu, nacrt, ožujak 2014.

- 7) Poboljšanje upravljanja okolišem i razvoj okolišne infrastrukture, uz povećanje otpornosti na klimatske promjene
- 8) Brži i efikasniji razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj
- 9) Razvoj energetske potencijala, posebno obnovljivih izvora energije i povećanje energetske efikasnosti
- 10) Povećati mogućnosti za zapošljavanje
- 11) Promovirati inkluzivnost u obrazovanju
- 12) Smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost
- 13) Unaprijediti zdravstvenu zaštitu
- 14) Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta

Vlada Federacije BiH je u siječnju 2019. godine usvojila Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2019-2021. godina (ERP FBiH), kao sastavni dio Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP BiH). Ovaj dokument predstavlja stratešku odrednicu reformskih prioriteta Vlade Federacije BiH za naredno srednjoročno razdoblje a u svrhu postizanja većeg stepena konvergencije sa standardima EU.

Temeljni dokumenti koji opredjeljuju strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade Federacije Bosne i Hercegovine u narednom razdoblju predstavljaju Program rada Vlade FBiH za mandatno razdoblje 2015. – 2018., Reformska agenda 2015. – 2018. BiH, Program ekonomskih reformi FBiH 2019. – 2021., kao i strateški okvir koji uključuje razvojne dokumente poput Strategije EU 2020, Strategije razvoja Jugoistočne Europe 2020., te sektorske strategije na nivou BiH i FBiH.

Prioriteti Vlade Federacije BiH u razdoblju 2020. - 2022. godine će biti usmjereni na projekte intenziviranja gospodarskog razvoja, jačanja unutrašnje društvene stabilnosti Federacije BiH i jačanja vladavine prava, kao i iniciranje i provedbu reformi usuglašenih s potrebama BiH. Vlada Federacije BiH će, u saradnji s drugim nivoima vlasti u BiH, raditi na euroatlantskim integracijama s ciljem osiguranja dugoročno održivog i stabilnog sistema koji će Federaciju BiH učiniti konkurentnijom.

Vlada Federacije BiH namjerava, obzirom da je stupio na snagu Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, implementirati podzakonske akte predviđene ovim Zakonom. Na taj način će se sredstvima planiranim u DOP-u ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija.

Promjene u oporezivanju poreza na dohodak i u obvezi plaćanja doprinosa

Obzirom da je jedan od ciljeva Reformske agende osiguranje srednjoročne fiskalne održivosti kroz znatno smanjenje opterećenja na rad, isto se može postići smanjenjem ukupne stope doprinosa s 41,5 % na 33,5 %, proširenjem porezne osnovice poreza na dohodak zbog sistema plaće, te uključivanjem u osnovicu ranije neoporezivih naknada. S ciljem zaštite zaposlenih s najnižim primanjima u društvu od negativnih posljedica promjene u sistemu doprinosa, predlaže se usvajanje novog **zakona o porezu na dohodak i zakona o doprinosima**, kako bi se umanjilo porezno opterećenje ove kategorije.

U narednom razdoblju očekuje se završetak započete reforme u oblasti oporezivanja dohotka. U strukturi ukupnih poreznih prihoda, konsolidiranih na nivou Federacije BiH, prihodi po osnovu poreza na dohodak, na osnovu podataka o izvršenju za 2018. godinu, uzimaju učešće od 8,8 %, s tendencijom rasta u odnosu na promatrano prethodno razdoblje.

Promatrajući prihodovnu stranu, cilj propisa je i osigurati srednjoročnu fiskalnu održivost kantonalnih proračuna, u koje se prihodi po osnovu poreza na dohodak uplaćuju, a koji će uslijed smanjenja javnih prihoda po osnovu jednog izvora dohotka biti kompenzirani oporezivanjem drugog izvora dohotka (ulaganje kapitala, nagradnih igara i igara na sreću, ostali dohodak). Na taj način, planirane izmjene će imati neutralan efekt na ukupan nivo ostvarenja javnih prihoda po ovoj kategoriji.

Na bazi pometnutih činjenica, pripremljeni su propisi o porezu na dohodak i doprinosima, koji su još 2017. godine od strane Vlade FBiH upućeni u parlamentarnu proceduru. Ukoliko se propisi usvoje tijekom 2019. godine, očekuje se njihova primjena od 1. 1. 2020. godine, čime se stvaraju pravne pretpostavke za suzbijanje sive ekonomije i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja nivoa zaposlenosti.

Promjene u oporezivanju poreza na dobit

Usvajanjem novog Zakona o porezu na dobit 2016. godine, njihovo učešće se povećalo na 8,92 % u 2017. godini, odnosno 9,05 % u 2018. godini. Povećanje prihoda na ime poreza na dobit svakako je i posljedica oporezivanja prihoda nerezidenata, koji se ostvaruju na teritoriji Federacije BiH. U narednom razdoblju nastavit će se analiza trendova kretanja poreza na dobit i utjecaja zakonskih odredbi na poslovanje pravnih osoba, a u svrhu stvaranja povoljnog poslovnog okruženja.

Promjene u oporezivanju poreza na imovinu

U cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja, u narednom razdoblju Vlada Federacije planira donijeti jedinstveni zakon o oporezivanju imovine na nivou FBiH. Sadašnji propisi koji uređuju oporezivanje posjeda i prometa imovine uređeni su na nivou deset kantona i na nivou jedinica lokalne samouprave, te postoji 20 zakona koji reguliraju istu materiju. U narednom razdoblju planirano je analiziranje propisa na nivou kantona, te predlaganje kvalitetnijih pravnih rješenja.

Promjene fiskalnih sistema

Siva ekonomija je prepoznata kao glavni faktor utjecaja na fiskalnu politiku, te je u narednom razdoblju fokus na mjere porezne politike, kojima se može utjecati na smanjenje neformalne ekonomije. Implementacija porezne politike same po sebi iziskuje visoke administrativne i transakcijske troškove za proračune i vlade, jer mora uspostaviti i održavati sistem u cilju ublažavanja utaje poreza. S druge strane, siva ekonomija, čija je glavna uloga i razlog djelovanja utaja poreza, znači da izvan zvanične statistike ostaju mnogi prihodi, što posljedično utiče i na iskazivanje BDP-a obzirom da isti tada ne odražava realnu ekonomsku situaciju. Posljedično navedenom, ne postoji točna slika stanja, što lančano može utjecati na donošenje pogrešnih odluka u vezi s ekonomijom entiteta i države, te u cilju povećanja prihoda uzrokovati dodatna opterećenja poreznih obveznika, koji poštuju zakon.

Također, u cilju smanjenja sive ekonomije, predloženim pojačanim mjerama nadzora i jačom kontrolom obveznika, kroz izmjene i dopune Zakona o fiskalnim sistemima u Federaciji Bosne i Hercegovine, koje je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH je na 18. vanrednoj sjednici, održanoj 19. 4. 2018. godine razmatrao i prihvatio, stvoriti će se jača porezna disciplina, smanjiti neloyalna konkurencija, te bolje urediti tržište u Federaciji BiH.

Promjene u tretmanu pristojbi

Pored prednje navedenih mjera, u cilju unapređenja sistema upravljanja javnim financijama, nastavak aktivnosti je vezan i za Registar pristojbi i naknada u Federaciji BiH, koji je Vlada FBiH usvojila krajem 2017. godine.

Federalno ministarstvo financija će nastaviti na aktivnosti za iznalaženjem pravnih rješenja u kontekstu ustavnih nadležnosti svih nivoa vlasti, radi kontrole uvođenja i povećanja parafiskalnih nameta, propisivanja obaveze plaćanja pristojbi i naknada, uključivanjem donosioca propisa u reguliranju ove oblasti.

2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna

Sabor Kantona je na XVI. sjednici održanoj 12. 7. 2016. godine usvojio **Strategiju razvitka Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2020. godina**⁴. Strategija razvitka predstavlja ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj Kantona. Strategija je urađena uz uvažavanje postojećih strateških dokumenata po vertikalnom i horizontalnom nivou, postojećeg socio-ekonomskog stanja i razvojnih prioriteta i potreba Kantona, raspoloživih i budućih kapaciteta Kantona te pozitivnih društveno-ekonomskih odnosa u

⁴ Kantonalni odbor za razvoj Kantona Središnja Bosna izradio je „Strategiju razvoja KSB 2016. – 2020.“ uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILD), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH uz angažiranje Innova Management Consulting d.o.o. Sarajevo.

okruženju. Definirana su tri strateška pravca djelovanja za Kanton Središnja Bosna do 2020. godine:

- 1) Ojačati gospodarski sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, nasljeđa i tradicije.
- 2) Unaprijediti obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu te sigurnost građana.
- 3) Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša.

Ovom Strategijom KSB će biti zvanično zastupljena u participativnoj izradi Strategije razvoja FBiH, kao i kompatibilna sa strategijom na nivou države BiH, kako bi se osiguralo da se prioriteti KSB izraze na federalnom i državnom nivou.

Pored ove Strategije u fokusu Vlade Kantona su i sektorske strategije, kao što je **Strategija razvoja obrazovanja za razdoblje 2014. - 2021. godine**, za koju je 2013. godine Vlada KSB dala suglasnost Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i sporta na pokretanje postupka za izradu, i **Strategije razvoja turizma KSB za razdoblje 2013. – 2023. godine**, za koju je Vlada na prijedlog Ministarstva gospodarstva dala suglasnost na Odluku o dodjeli ugovora za usluge izrade strategije „Univerzitetu Zenica“ Pravni fakultet – Institut za društvena istraživanja. **Strategija gospodarskog razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2013. - 2023. godina**, u kojoj je definirano pet strateških ciljeva, i to:

1. Kreiranje privlačnog poslovnog okruženja,
2. Kreiranje konkurentne ekonomije bazirane na razvoju MSP⁵,
3. Razvoj poljoprivrede i industrije prerade poljoprivrednih proizvoda,
4. Razvoj prerađivačke industrije, i
5. Razvoj turizma.

U listopadu 2013. godine donesena je **Strategija komunikacija u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje 2013. - 2018. godina**, a u ožujku 2014. god. usvojena je **Strategija upravljanja ljudskim resursima Vlade Kantona Središnja Bosna**. U srpnju 2016. godine donesena je **Strategije za borbu protiv korupcije za razdoblje 2015. - 2019.**, također imenovano je i kantonalno tijelo za sprječavanje korupcije i praćenje realizacije Strategije. U srpnju 2018. godine usvojeno je i Izvješće o radu Koordinacionog tijela za praćenje realizacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom Kantona Središnja Bosna.

U narednom razdoblju očekuje se izrada i donošenje niza drugih strategija kao što su: Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u Kantonu Središnja Bosna, Strategija razvoja i održavanja regionalnih cestovnih pravaca na području Kantona 2017.- 2026., Strategija zapošljavanja na području KSB, Strategija razvoja zdravstva KSB, Strategija suradnje Vlade KSB s nevladinim (neprofitnim) sektorom, Strategije razvoja prometa na području Kantona Središnja Bosna, Strategija razvoja sporta u Kantonu Središnja Bosna, Strategija razvoja kulture u Kantonu Središnja Bosna, Strategije za mlade Kantona Središnja Bosna.

Osim ovih dokumenata u fokusu Vlade su i drugi strateški dokumenti kao Kantonalni plan zaštite okoliša za razdoblje 2015. - 2025. i Plan upravljanja otpadom za područje Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2015. – 2025.

Usvajanjem **Reformske agende**⁶ između svih nivoa vlasti u BiH i Akcionog plan Kantona Središnja Bosna za realizaciju Reformske agende za BiH za razdoblje 2015-2018., u razdoblju 2020. - 2022. godine, Vlada Kantona će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti putem usmjeravanja prioriteta ka intenzivnijem gospodarskom razvitku i strukturnim reformama s ciljem održanja makroekonomske stabilnosti neophodnim za ekonomski rast, uvećanje zaposlenosti i životnog standarda građana. Ovim dokumentom Vlada Kantona precizira provođenje mjera na održivost javne potrošnje i povećanje konkurentnosti gospodarstva, aktivnosti koje će poboljšati poslovno okruženje i smanjiti opterećenja na rad, poboljšavanje efikasnosti javne uprave, jačanje

⁵ MSP – mala i srednja poduzeća.

⁶ Reformska agenda je tijesno povezana s ciljevima novog pristupa EU ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu i u skladu je s programom ekonomskih reformi.

kapaciteta tržišta rada, unapređenje fiskalne održivosti i financijsku stabilnost. Provedba ovog dokumenta značajno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u Kantonu.

Vlada Kantona je na 110. sjednici, održanoj 14. 2. 2019. godine prihvatila **Program rada za 2019. godinu**, koji sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti koje Vlada Kantona planira ostvariti kroz programsku godinu, nositelje pripreme i izrade materijala, kao i rokove u kojima će se pojedina pitanja razmatrati. U svojoj osnovi navedeni Program rada sastavljen je od pojedinačnih programa rada kantonalnih ministarstava, uprava i upravnih organizacija koji su razmatrani i prihvaćeni. Analizom navedenih pojedinačnih programa rada svih kantonalnih tijela uprave može se zaključiti da će strateški ciljevi Vlade Kantona, gledano po pojedinim oblastima, u 2019. godini biti sljedeći:

U oblasti unutarnjih poslova temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- provedbe mjera i aktivnosti iz Akcijskoga plana borbe protiv korupcije;
- kaznena djela iz oblasti zlouporabe opojnih droga;
- rasvjetljavanje kaznenih djela ratnih zločina i kaznenih djela iz poslijeratnog razdoblja;
- kaznena djela terorizma;
- sprječavanje i rasvjetljavanje teških kaznenih djela, kao što su teški slučajevi razbojstava i ubojstva iz ranijeg razdoblja;
- suzbijanje krađe motornih vozila;
- sigurnost prometa, s naglaskom na provođenje Plana rada za razdoblje 2018. – 2021.
- osiguravanje bržeg i učinkovitijeg odgovora policije u situacijama i potrebama izvanrednih angažiranja te zahtjeva za intervencijom, osiguravanje javnih okupljanja asistencijama, eventualnim blokadama cestovnih komunikacija i dr.

U oblasti pravosuđa i uprave temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- osiguranje najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavom Kantona Središnja Bosna; koordiniranje i sudjelovanje u dogradnji sustava kantonalnih tijela pravosuđa, tijela kantonalne i općinske uprave, službi za pravnu pomoć, notara, a sve u pogledu normativnopravnog uređenja, organiziranja kadrovske popune i poboljšanja njihovih uvjeta rada;
- jačanje funkcije nadzora nad radom tijela kantonalne i općinske uprave;
- poseban naglasak bit će usmjeren stvaranju institucionalnih i financijskih pretpostavki za uspostavu „Odjela Općinskoga suda u Travniku“ izvan sjedišta Suda, i to Odjela u Vitezu, za područje općine Vitez i područje općine Busovača, u skladu sa Zakonom o sudovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 38/05, 22/06, 63/10, 72/10 – ispravak teksta i 7/13), te rješavanju trajnog smještaja institucije Kantonalnoga pravobraniteljstva u Vitezu.

U oblasti financija temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- Implementaciji jedinstvene metodologije upravljanja javnim dugom Kantona. Učinci koji se očekuju realizacijom ovoga cilja jesu evidentiranje duga, jamstava i izvršenih plaćanja na jednom mjestu kako bi se osigurala fiskalna održivost.
- Uspostava i jačanje financijskog upravljanja i kontrola propisivanjem nedostajućih procedura. Učinci koji se očekuju realizacijom ovoga cilja ogledaju se u pružanju stručnog mišljenja o kvaliteti upravljanja i sustavima unutarnjih kontrola te davanju preporuka rukovodstvu.
- Učinkovito planiranje i izvršavanje proračuna. Rezultati koji se očekuju realizacijom toga cilja jesu: pravovremeno donošenje proračunskih dokumenata; jačanje proračunskog i trogodišnjeg planiranja nadogradnjom i razradom „e-Proračun“ aplikacije za planiranje proračuna; održive javne investicije i održivost postojećih programa; učinkovita alokacija sredstava između proračunskih korisnika u skladu sa strateškim prioritetima; bolje namjensko korištenje sredstava; jačanje procjene fiskalnog utjecaja propisa na proračun kroz obvezu dostave izjave o fiskalnoj procjeni te jačanje fiskalne kontrole.

U oblasti gospodarstva temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- stvaranje povoljnijih uvjeta i cjelokupnog ambijenta za povećanje konkurentne sposobnosti i profitabilnosti industrijskih kapaciteta;
- stvaranje što povoljnijeg okruženja za djelovanje privatnog sektora i afirmaciju poduzetničkih inicijativa kao glavnih pokretača gospodarskoga razvoja;
- organiziranje specijalističkih programa edukacije iz javno-privatnog partnerstva za javna tijela i druge sudionike;
- s ciljem transparentnog postupka i jednake mogućnosti zapošljavanja u javnom sektoru, potrebno je donijeti propise kojima će se propisati postupak prijma u radni odnos u zavodima, agencijama, ravnateljstvima i upravnim organizacijama, pravnim osobama s javnim ovlastima na području Kantona, grada ili općine, u javnim ustanovama i javnim poduzećima čiji su osnivači kantoni, grad ili općina, te u gospodarskim društvima u kojima kantoni, grad ili općina sudjeluju s više od 50 % ukupnog kapitala;
- stavljanjem u funkciju mineralnih resursa Kantona otvaraju se nove investicije, povećava se broj zaposlenika, povećavaju se prihodi Kantona i općina od doprinosa, poreza i naknade za koncesiju.

U oblasti zdravstva i socijalne politike temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- stvaranje uvjeta za povećanje zdravstvenoga standarda pacijenata;
- Znatnija financijska ulaganja u kadrovsko i materijalno jačanje stanja u zdravstvenim ustanovama;
- aktivnosti na akreditaciji zdravstvenih ustanova Kantona;
- donošenje nove Dokumentacijske osnove za razinu primarne zdravstvene djelatnosti.

U oblasti obrazovanja temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- uvođenje sustava obrazovanja koji će biti sukladan zahtjevima tržišta rada i suvremenim tehnologijama, s naglaskom na mogućnosti brze prekalifikacije;
- pojačano stručno osposobljavanje nastavničkog kadra;
- pojačati nadzor nad radom u školskim i visokoškolskim ustanovama nakon akreditacije.

U oblasti prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova sastojat će se od:

- planiranje, izgradnja i uređenje zemljišta na kantonalnoj razini;
- provedba i primjena Prostornog plana Kantona Središnja Bosna;
- zaštita i unaprjeđenje okoline;
- ostvarivanje projekata obnove i razvoja;
- utvrđivanje stambene politike i aktivnosti na harmonizaciji stambene djelatnosti;
- implementacija zakona iz mjerodavnosti Ministarstva.

U oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- poduzimanje aktivnosti na povećanju poljoprivredne proizvodnje kroz razne vidove poticaja i kroz stručnu edukaciju poljoprivrednih proizvođača, dok će se Programom zaštite zdravlja životinja u 2019 godini obuhvatiti kontrola i prevencija zaraznih bolesti koje su važne za područje Kantona;
- u oblasti vodoprivrede aktivnosti će biti usmjerene na primjenu propisa iz te oblasti, te izradu određenih projekata – studija i elaborata za male hidrocentrale, izvorišta pitkih i mineralnih voda, zaštitu izvorišta i dr.;
- u oblasti šumarstva i lovstva Ministarstvo će u suradnji s Kantonalnom upravom za šumarstvo poduzimati aktivnosti koje će biti usmjerene na zakonito i racionalno korištenje šuma, obnavljanje uništenog šumskog resursa i praćenje zdravstvenog stanja šuma, kao i reguliranju statusa lovišta na području Kantona;

- sve navedene aktivnosti bit će praćene pojačanim radom inspeksijskoga odjela – inspektorata.

U oblasti braniteljske skrbi temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- provedba federalnih zakona iz oblasti braniteljsko-invalidske skrbi;
- provedba Zakona o dopunskim pravima branitelja;
- sufinanciranje zapošljavanja branitelja i članova njihovih obitelji;
- izgradnja i uređenje grobalja u koja su pokopani poginuli branitelji;
- izgradnja i uređenje spomen-obilježja na poginule branitelje;
- obilježavanje značajnih datuma, događaja i ličnosti iz rata.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalnog arhiva** sastojat će se:

- obavljanje poslova arhivskog nadzora nad radom, čuvanjem i zaštitom arhivske i registraturne građe;
- stručna obrada s ciljem zaštite arhivske građe;
- tehničko-tehnološka zaštita arhivske građe;
- osiguravanje uvjeta za korištenje arhivske građe.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalna uprava za geodetske i imovinskopravne poslove** sastojat će se:

- uspostava katastra nekretnina u općinama Dobretići, Gornji Vakuf – Uskoplje, Jajce i Kiseljak, kao i nastavak daljnjih aktivnosti na pripremi podataka za izlaganje te na nastavak izlaganja;
- nastavak i uspostava nove zemljišne knjige na temelju podataka katastra u općinama u kojima je na snazi katastar zemljišta;
- u suradnji s općinama i Federalnom upravom nastaviti će se sa započetim aktivnostima na izradi registra kućnih brojeva;
- raditi na pripremi i izradi kantonalnog geoportala, u što se trebaju uključiti sve institucije koje imaju dodira s prostornim podatcima.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalni zavod za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu kulturno-povijesnoga naslijeđa** sastojat će se:

- usklađivanje postojeće prostorno-planske dokumentacije kantonalne i općinske razine;
- aktivnosti na izradi GIS-a Kantona i pružanje pomoći općinama na formiranju općinskih GIS baza u suradnji s Ministarstvom prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova;
- aktivnosti na analizi stanja u oblasti zaštite okoline i izradi LEAP-a i drugih projekata u općinama.

U oblasti civilne zaštite temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- aktivnosti na izradi i donošenju planskih dokumenta iz oblasti zaštite i spašavanja te zaštite od požara (Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća te zaštite od požara u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje 2019. – 2026. godine i Plana zaštite od požara Kantona Središnja Bosna);
- opremiti i obučiti strukture zaštite i spašavanja;
- ojačati sustav zaštite od požara i vatrogastva;
- inicirati i pratiti provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja.

Realizacija navedenih planiranih aktivnosti zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi usporili i/ili odgodili realizaciju istih. Vlada će poticati unapređenje kapaciteta ministarstava i drugih organa uprave Kantona Središnja Bosna, kao što su novoformirani Ured za europske integracije i

Ured za javne nabavke, za pripremu projektnih prijedloga za međunarodne i druge fondove u cilju namicanja izvanproračunskih sredstava za realizaciju programskih aktivnosti te poticati apliciranje na navedene fondove.

Kako bi se ostvarili navedeni ciljevi, nužno je osigurati izvore financiranja za provedbu istih te je u tu svrhu izražena veza između strateških ciljeva i proračunskih programa. Naime, strateškim planom definiraju se pravci djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom definiraju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu. Stoga je Strategija kao dokument polazna osnova za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2020. – 2022.

Povezivanjem Programa javnih investicija (PJI) s procesom strateškog planiranja i proračuniranja, projekti javnih investicija se stavljaju u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva definiranih u okviru mjerodavnosti institucija Kantona. Na taj način omogućena je bolja povezanost između prvenstvenih projekata i procesa alokacije svih raspoloživih sredstava za njihovu realizaciju, kao i planiranje raspodjele sredstava planiranih kroz proces izrade Dokumenta okvirnog proračuna koji usvaja Vlada, svake godine za trogodišnje razdoblje.

Program javnih investicija KSB priprema Ministarstvo financija kao potpora Vladi Kantona i institucijama Kantona za planiranje ulaganja i donošenje kvalitetnijih investicijskih odluka. PJI je instrument planiranja koji omogućava bolje korištenje sredstava proračuna i **pruža bolji pristup stranim izvorima financiranja**, s obzirom da raspoloživa proračunska sredstva nisu uvijek dostatna za višegodišnje financiranje projekata.

Zadaci Vlade Kantona Središnja Bosna povezani sa strateškim pravcima su usmjereni na dalje smanjivanje fiskalnih i financijskih rizika i poticanje ekonomskog rasta, te kontinuirana i održiva fiskalna konsolidacija, s posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda i racionalizaciji javnog sektora.

Promjene poreznih stopa se najčešće donose na nivou Federacije za sve kantone. Kanton Središnja Bosna kao niži nivo vlasti malo može izravno koristiti mjere fiskalne politike u poboljšanju ukupnog fiskalnog stanja Kantona. Kantoni su opterećeni financiranjem obrazovanja, policije i pravosuđa, jako malo imaju prostora za javne investicije. Potrebno je fiskalnu politiku Kantona pogledati u okviru realnog i mogućeg, odnosno u okviru izravnog i neizravnog utjecaja viših nivoa vlasti.

Financijsko stanje proračuna u većini kantona u Federaciji BiH je zabrinjavajuće. Kantoni su sve bliže stanju financijske neodrživosti. Osim niza objektivnih teškoća, značajni razlozi za financijsku krizu u funkcioniranju kantona u Federaciji BiH su neravnopravnost u raspodjeli javnih prihoda, otplati inozemnog duga, te organizaciji i funkcioniranju javnih poduzeća na prostoru Federacije BiH.

U **oblasti javnih prihoda** kontinuirano se provode i aktivnosti na sagledavanju zakonskih rješenja pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH, s posebnim naglaskom na davanje prijedloga za poboljšanje postojećeg vertikalnog i horizontalnog izjednačavanja sistema raspodjele prihoda od neizravnih poreza, što je ujedno i osnova za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda. U kreiranju novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH u odnosu na važeći Zakon, Ministarstvo financija KSB u prosincu 2015. godine, predložilo je Federalnom ministarstvu financija:

- da se udio prihoda s jedinstvenog računa koji pripada Federaciji raspodjeljuje kako slijedi:
 - a) financiranje funkcija Federacije 27,4 %,
 - b) financiranje funkcija kantona 60,0 %,
 - c) financiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 9,4 %,
 - d) Upravitelji cesta 3,0 %, i
 - e) financiranje funkcija Grada Sarajeva 0,2 %.

Izmjenom udjela između Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave, doprinijelo bi pravednijoj raspodjeli prihoda s jedinstvenog računa, jer su kantoni opterećeni financiranjem

sudstva, školstva i policije, kao najvećih proračunskih korisnika. Osigurati pravedniju raspodjelu javnih prihoda u cilju održivosti kantonalnih proračuna i stvaranje pretpostavki za zadovoljenje ustavnih nadležnosti kantona i jedinica lokalne samouprave, uvažavajući ekonomska i politička pitanja.

- da u sudjelovanju kantona u raspodjeli prihoda nema dodatnih diskriminirajućih koeficijenata za posebne rashodovne potrebe pojedinih kantona.

Ukidanjem dodatnih koeficijenata osigurala bi se pravednija raspodjela prihoda od neizravnih poreza između kantona u Federaciji BiH.

- da se porez na dobit poduzeća, banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i osoba, pravnih osoba elektroprivrede, pošte i telekomunikacija i pravnih osoba iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara kojima je to djelatnost dijele u omjeru 50 % Federaciji i 50 % kantonima, uvažavajući mjesto nastanka, a ne prema mjestu registracije i sjedištu.

Racionalizirati način organiziranja javnih poduzeća, kao što su telekom, elektroprivreda, rudnici, pošte i slično, a koja su u nadležnosti Vlade Federacije BiH, na način da se osigura jednako ostvarivanje interesa građana svih kantona kroz rad ovih poduzeća. Nužno je osigurati da svi kantoni i općine Federacije BiH učestvuju u raspodjeli sredstava licence telekom operatera, da se prihodi i porezi evidentiraju i raspodjeljuju uvažavajući mjesto nastanka, a ne prema mjestu registracije i sjedištu javnih poduzeća, tako da porez na dobit ovih poduzeća raspodjeljuje i po kantonima i općinama na kojima se ova dobit ostvaruje.

- da u sudjelovanju jedinica lokalne samouprave u raspodjeli prihoda nema dodatnih diskriminirajućih koeficijenata za posebne rashodovne potrebe jedinica lokalne samouprave čiji broj stanovnika prelazi 60.000.

Ukidanjem dodatnih koeficijenata osigurala bi se pravednija raspodjela prihoda od neizravnih poreza prema jedinicama lokalne samouprave i uravnotežio razvoj općina.

- da se prvo izvrši raspodjela sredstava s jedinstvenog računa, potom izdvajaju sredstva potrebna za financiranje vanjskog duga.

Iz entitetskih udjela se prvo izdvajaju sredstva potrebna za financiranje vanjskog duga, a ostatak raspoređuje između Federacije, Upravitelja cesta, kantona i jedinica lokalne samouprave. Nedopustivo je da kantoni i jedinice lokalne samouprave iz svog udjela vraćaju vanjski dug Federacije, koji se iz godine u godinu gomila. Za vraćanje inozemnog duga uvažavati princip da se javnim dugom zadužuju administrativne zajednice koje su i trošile sredstva. Otvoriti posebne račune za otplatu dospjelih anuiteta inozemnog duga, s koga će se vršiti preusmjeravanje sredstava od ovih uplata u skladu s važećim propisima o raspodjeli prihoda u Federaciji BiH.

Po preporukama i sugestijama MMF-a i uvažavajući inicijative korisnika, izvršene su analize i modeliranje pripadnosti i raspodjele javnih prihoda, radi stvaranja dokumentacijske osnove u kreiranju novih zakonskih rješenja raspodjele javnih prihoda s posebnim naglaskom na prihode od neizravnih poreza. U narednom razdoblju bi se nakon ponovnog sagledavanja mogućih rješenja kao i nakon postizanja konsenzusa od svih zainteresiranih strana o odabranom prijedlogu modela raspodjele, pristupilo izradi prednacrta novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

3.1. Makroekonomska kretanja u BiH

Bosna i Hercegovina je, prema prvim procjenama⁷, u 2018. godini ostvarila rast od 3,3 % u odnosu na 2017. godinu, potaknut jačanjem domaće tražnje i povoljnim kretanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju.⁸ Najznačajniji rast je, kao i u prethodnom razdoblju, ostvaren u domenu privatne potrošnje i investicija, dok je doprinos neto izvoza bio neutralan. Pri ovoj procjeni je važno uzeti u obzir usporevanje ekonomskih kretanja u zemljama EU u drugoj polovini 2018. godine, koja će se sa sigurnošću odraziti i na ekonomska kretanja u BiH. Naime, posljednji podaci Eurostat-a za 2018. godinu ukazuju na usporevanje rasta za četvrti kvartal 2018. godine u odnosu na isti kvartal prethodne godine (1,4 %⁹), dok je istovremeno došlo i do usporevanja rasta u glavnim trgovinskim partnerima BiH, Njemačkoj i Italiji (rast u posljednjem kvartalu 2018. godine je iznosio 0,6 %, odnosno 0,0 %).¹⁰

U Bosni i Hercegovini se u 2019. godini očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta, iako bi stopa rasta bila neznatno niža nego u 2018. godini, imajući u vidu usporevanje ekonomskog rasta u Europskoj uniji. Tako se u 2019. godini očekuje rast od 3,1 %¹¹, potaknut rastom potrošnje (javne i privatne), te investicija.

U 2019. godini se, uslijed slabljenja izvozne tražnje, odnosno smanjene ekonomske aktivnosti u okruženju, očekuje usporevanje izvoznog i uvoznog rasta, s tim da će ovakvo usporevanje biti izraženije na uvoznj strani, što će u konačnici rezultirati blagim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu.

3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za razdoblje od 2012. - 2017. godine

Posljednji statistički pokazatelji o makroekonomskim kretanjima u Federaciji BiH ukazuju na nastavak trenda ekonomskog rasta u 2019. godini. Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku za četiri kvartala 2018. godine¹², BDP Federacije BiH je u 2018. godini iznosio 21,2 mlrd. KM i realno je veći za 3,5 % u odnosu na 2017. godinu.

Sveukupno gledano, raspoloživi pokazatelji ukazuju na blagi rast ekonomskih aktivnosti no, politička situacija, i u velikoj mjeri odsustvo strukturnih reformi i nedovoljan rast investicija i dalje sprečava brži ekonomski rast gospodarstva Federacije BiH.

⁷ Tijekom izrade Smjernica dostupni su podaci za prva tri kvartala 2018. godine (BHAS) i procjene za četvrti kvartal 2018. godine (DEP)

⁸ DEP: Makroekonomske projekcije 2020-2022., ožujak 2019. godine

⁹ Eurostat, „GDP main aggregates and employment estimates for IV quarter 2018“, no.42/19, ožujak 2019. godine

¹⁰ DEP: Makroekonomske projekcije 2020-2022., ožujak 2019. godine

¹¹ DEP: Makroekonomske projekcije 2020-2022., ožujak 2019. godine

¹² Kvartalni rast BDP-a FBIH U 2018. godini iznosio je 3,9 %, 3,4 %, 3,3 % i 3,6 %, respektivno

Tablica 1: Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH od 2012. - 2017. godine

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Stanovništvo (prisutno) u tisuć. (procj. prema popisu)	2.338	2.219	2.215	2.210	2.206	2.201
Poreski prihodi u mil. KM ¹³	-	261,7	282,6	290,6	344,6	358,8
Poreski prihodi po stanovniku u KM	-	112,0	120,9	124,5	156,2	163,0
Industrijska proizvodnja - indeks	96,3	105,3	100,1	102,2	102,7	103,8
Izvoz robe - u 000 KM	5.248.525	5.533.143	5.778.901	6.142.381	6.259.782	7.254.540
Uvoz robe - u 000 KM	9.972.635	9.832.197	10.353.991	10.678.330	10.925.411	12.435.049
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	52,6	56,3	55,8	57,6	58,4	58,3
Trgovinska bilanca u 000 KM (deficit)	-4.724.110	-4.299.054	-4.575.090	-4.535.949	-4.665.629	-5.180.508
Zaposlenost - prosjek	437.331	435.113	443.587	450.121	457.974	467.894
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.606.574	1.574.440	1.605.813	1.611.611	1.559.135	1.550.130
Radna snaga - broj	822.183	827.055	835.014	840.325	835.828	825.865
Stupanj zaposlenosti u % ¹⁴	27,2	27,6	27,5	27,9	29,4	30,2
Stupanj aktivnosti u % ¹⁵	51,2	51,5	51,8	52,1	53,6	53,3
Nezaposlenost – stanje 31.12.	384.852	391.942	391.427	390.204	377.854	357.971
Stupanj nezaposlenosti u % ¹⁶	46,8	47,4	46,9	46,4	45,2	43,3
Plaća - prosječna u KM	830	835	833	830	839	860
Mirovina - prosječna u KM	350	347	365	366	370	372
Broj umirovljenika – stanje 31.12.	381.704	388.676	388.373	394.107	404.165	409.100
Broj poslovnih subjekata – stanje 31.12.	100.460	101.320	101.475	103.066	105.083	105.961
Indeks potrošačkih cijena - CPI	102,1	99,8	99,3	99,3	98,9	101,7
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM ¹⁷	2.885	3.112	3.189	2.817	2.876	-
Stupanj investiranja ¹⁸	17	17,9	17,9	15,1	14,7	-

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2018.); Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja, lipanj 2018. godine

Prema statističkim podacima u 2017. godini došlo je do rasta ukupne industrijske proizvodnje za 3,8 %.

Struktura industrijske proizvodnje se nije značajnije promijenila u odnosu na 2016. godinu tako da i dalje najveće učešće ima prerađivačka industrija (68,5 %), proizvodnja električne energije (20,6 %) i rudarstvo (10,9 %).

Ukupnom rastu industrijske proizvodnje u Federaciji BiH najviše doprinosi rast ostvaren u području vađenja ruda i kamena za 9,8 % i u prerađivačkoj industriji za 4,6 %.

Gledano po kantonima, najveći doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje u Federaciji BiH dao je Bosansko-podrinjski kanton (rast za 10,1 %), Sarajevski kanton (rast za 8,1 %), Zapadnohercegovački kanton (rast za 5,1 %) i Kanton 10 (rast za 2,7 %).

Rast industrijske proizvodnje po kantonima i rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u Federaciji BiH u razdoblju 2014. – 2017. godine daju se u slijedećem pregledu.

¹³ Poreski prihodi obuhvaćaju prihode od poreza (porezi građana i porezi na dohodak)

¹⁴ Stupanj zaposlenosti se računa u odnosu na radno sposobno stanovništvo

¹⁵ Stupanj aktivnosti = radna snaga / radno sposobno stanovništvo * 100 (ILO metodologija). Pokazuje % aktivnosti radne snage na tržištu rada

¹⁶ Stupanj nezaposlenosti se računa u odnosu na radnu snagu

¹⁷ Ostvarene investicije u stalna sredstva = Materijalna st. sr.+ Nematerijalna st. sr.+ Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta. Investicije FBiH za 2017. godinu bit će dostupne u kolovozu 2018. godine.

¹⁸ Stupanj investiranja predstavlja odnos investicija u odnosu na GDP

Tablica 2: Industrijska proizvodnje po kantonima

Kanton	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016
Unsko - sanski	103,4	100,3	106,5	100,4
Posavski	107,5	101,5	105,8	100,8
Tuzlanski	104,2	99,8	106,6	100,0
Zeničko - dobojski	95,9	101,5	97,9	100,7
Bosansko - podrinjski	117,0	101,8	115,2	110,1
Kanton Središnja Bosna	104,9	106,2	104,6	98,5
Hercegovačko - neretvanski	82,5	101,3	96,5	91,5
Zapadnohercegovački	109,5	105,2	104,4	105,1
Kanton Sarajevo	99,2	98,2	97,5	108,1
Kanton 10	95,7	119,4	114,9	102,7
Federacija BiH	100,1	102,2	102,6	103,8

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2018; Obrada Federalni zavod za programiranje razvoja

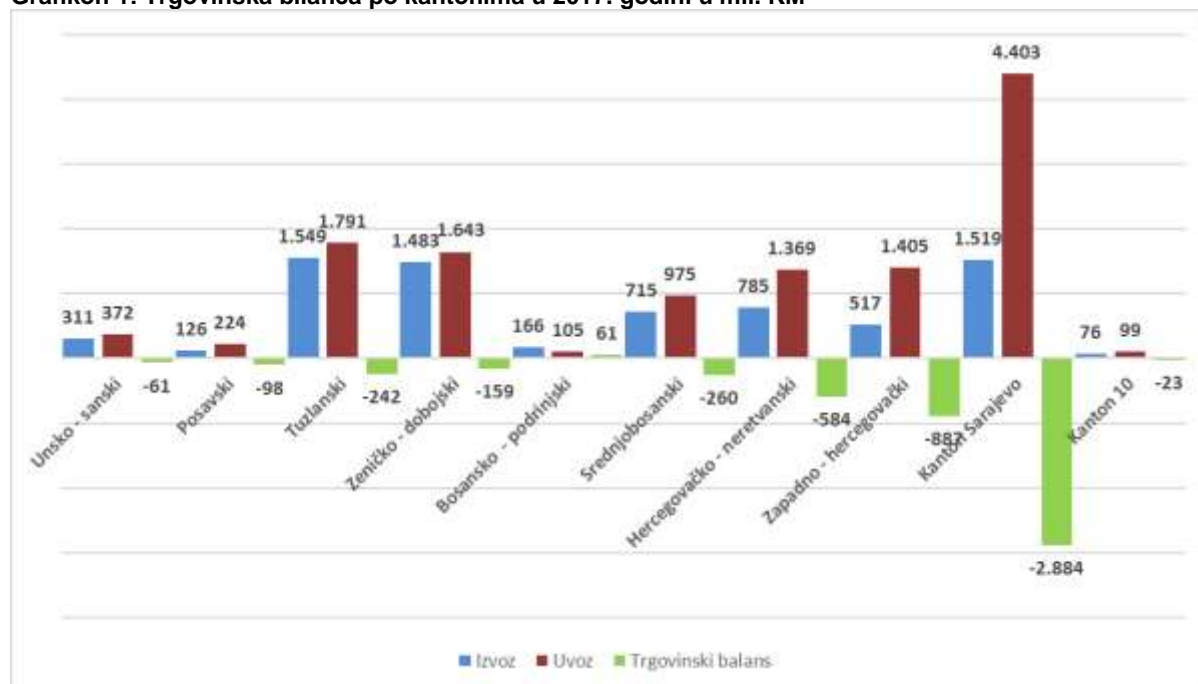
Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u 2017. godini iznosi 58,3 % i niži je za 1,0 % u odnosu na 2016. godinu kada je pokrivenost iznosila 57,3 %.

Učešće Federacije BiH u ukupnom izvozu BiH za 2017. godinu iznosilo je 65,6 % što je niže za 0,8 % u odnosu na prethodnu godinu, a u ukupnom uvozu 68,6 % ili više za 1,0 % u odnosu na 2016. godinu.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2017. godini ostvaren je u iznosu od 5.181 mil. KM i bilježi znatno povećanje za 11,0 % u odnosu na vanjskotrgovinski deficit u prošloj godini.

Deficit je zabilježen u svim kantonima FBiH osim u Bosansko-podrinjskom kantonu koji jedini bilježi suficit već dvije godine zaredom (61 mil. KM). Povećanje deficita zabilježeno je u manjem broju kantona FBiH pri čemu je ove godine najveći rast trgovinskog deficita zabilježen u Zeničko – dobojskom kantonu za 140,9 % (prošlogodišnji deficit je iznosio 66 mil. KM) i Posavskom kantonu za 28,9 % u odnosu na prošlu godinu, dok je najveće smanjenje deficita zabilježeno u Kantonu 10 za 60,6 % i Unsko - sanskom kantonu za 32,0 %.

Učešće trgovinskog deficita u BDP-u Federaciji BiH u 2017. godini iznosi 25,2 %, što predstavlja smanjenje za 0,7 % u odnosu na prethodnu godinu, kad je učešće deficita u BDP-u iznosilo 25,9 %. Izvoz i uvoz, pokrivenosti uvoza izvozom i trgovinska bilanca roba, vidjeti u grafikonu ispod.

Grafikon 1: Trgovinska bilanca po kantonima u 2017. godini u mil. KM

Izvor: (Uprava za neizravno oporezivanje, 2018.) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema podacima Porezne uprave Federacije BiH, u 2017. godini u Federaciji BiH, poreski prihodi kantona (porezi građana i porez na dohodak) iznose 358.871 tisuć. KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 4,1 % (prihodi u 2016. godini su iznosili 344.606 tisuć. KM). Poreski prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 163 KM i viši su za 4,4 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviši poreski prihodi ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 122 mil. KM, a najniži u Posavskom kantonu u iznosu od 4 mil. KM. Najveće povećanje poreskih prihoda u Federaciji BiH u odnosu na prošlu godinu zabilježeno je u Bosansko-podrinjskom kantonu za 10,4 %, dok je najveće smanjenje zabilježeno u Posavskom kantonu za 14,3 %.

Najviši poreski prihodi/PC (per capita) ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 292 KM, a najniži u Kantonu 10 u iznosu od 88 KM po glavi stanovnika.

Tablica 3: Poreski prihodi po kantonima FBiH 2017. god.

Kanton	Stanovništvo (prisutno)	Prihodi u tisuć. KM	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.)	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.) FBiH = 100
Unsko - sanski	270.299	27.623.982	102	63
Posavski	42.044	4.104.815	98	60
Tuzlanski	441.902	51.099.037	116	71
Zeničko - dobojski	360.093	52.862.495	147	90
Bosansko - podrinski	23.360	4.798.385	205	126
Kanton Središnja Bosna	251.434	26.005.632	103	63
Hercegovačko - neretvanski	218.473	47.274.694	216	133
Zapadno - hercegovački	93.696	15.663.421	167	103
Kanton Sarajevo	418.542	122.306.717	292	179
Kanton 10	81.350	7.132.084	88	54
Federacija BiH	2.201.193	358.871.263	163	100

Izvor: (Porezna uprava Federacije BiH, 2017), za stanovništvo - (Federalni zavod za statistiku, 2018)

U 2017. godini u Federaciji BiH prosječan broj nezaposlenih osoba iznosi 357.971 što je manje za 19.883 ili 5,3 % u odnosu na 2016. godinu.

Najviši prosječan broj nezaposlenih osoba registriran je u Tuzlanskom kantonu (87.103 ili 24,3 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH), u Kantonu Sarajevo (67.119 ili 18,8 %) i u Zeničkodobojskom kantonu (63.787 ili 17,8 %). Najmanji broj nezaposlenih osoba registriran je u Bosansko-podrinjskom kantonu (3.344 ili 0,9 % od ukupnog broja nezaposlenih u Federaciji BiH).

Povećanje broja nezaposlenih nije registrirano niti u jednom kantonu ove godine. Najveće smanjenje broja nezaposlenih ostvareno je u Kantonu 10 za 6,6 %, Tuzlanskom kantonu za 6,6 %, Posavskom 6,5 %, dok je najmanje smanjenje ostvareno u Zapadno – hercegovačkom kantonu za 1,5 %.

Stupanj registrirane nezaposlenosti Federacije BiH po EU metodologiji, točnije po metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) - broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu¹⁹) iznosi 43,3 % i u odnosu na prethodnu godinu smanjio se za 1,6 %.

Prema Anketi o radnoj snazi 2016. koja je provedena po preporukama i definicijama ILO organizacije i zahtjevima Statističkog ureda EU (EUROSTAT) stopa nezaposlenosti u Federaciji BiH u 2017. godini iznosi 20,2 % (broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu).

Prosjeak nezaposlenih prema registriranim podacima po kantonima FBiH i godinama daje se u sljedećoj tablici.

Tablica 4: Prosječan broj nezaposlenih prema registriranim podacima po kantonima FBiH

Nezaposleni - prosjek	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Unsko - sanski	45.480	46.103	46.435	45.196	42.485
Posavski	5.562	5.600	5.542	5.247	4.905
Tuzlanski	98.748	99.005	97.412	93.255	87.103
Zeničko - dobojski	70.215	70.714	69.779	67.593	63.828
Bosansko - podrinjski	3.675	3.603	3.512	3.342	3.603
Kanton Središnja Bosna	41.098	41.313	39.625	37.400	41.313
Hercegovačko - neretvanski	32.089	34.023	33.318	32.282	34.023
Zapadnohercegovački	9.983	10.582	11.075	11.385	11.226
Kanton Sarajevo	72.650	71.700	71.747	69.856	67.118
Kanton 10	9.204	9.412	9.276	8.867	8.282
Federacija BiH	388.704	391.427	390.204	377.854	357.971

Izvor: Zaposlenost i nezaposlenost FZS mjesečni statistički pregled po kantonima, (Federalni zavod za statistiku, 2018).

U 2017. godini, u Federaciji BiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 860 KM i viša je za 2,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Najviša prosječna neto plaća je isplaćena u Kantonu Sarajevo (1.053 KM), a najniža u Srednjobosanskom kantonu (698 KM).

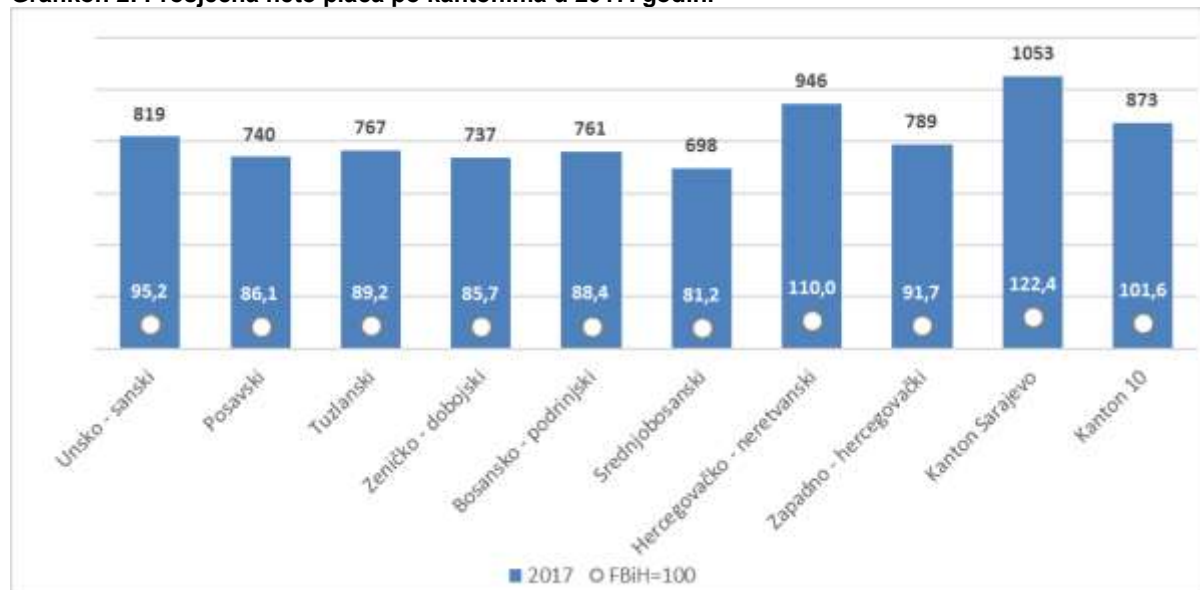
Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u svim kantonima. Najveće povećanje je zabilježeno u Zapadnohercegovačkom kantonu za 3,9 %, Sarajevskom za 3,4 % i Tuzlanskom za 3,0 %, dok je najmanje povećanje prosječne plaće zabilježeno Hercegovačko - neretvanskom za 0,5 %.

U 2017. godini, u Federaciji BiH najviša prosječna isplaćena plaća zabilježena je u djelatnosti proizvodnje i opskrbljivanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom u iznosu od 1.609 KM, što je više za 2,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Najniža isplaćena neto plaća zabilježena je u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) u iznosu od 530 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 4,0 %.

Najveće povećanje plaće u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je u djelatnostima stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti za 12,5 %, dok je jedino smanjenje plaće zabilježeno u ostalim uslužnim djelatnostima za 6,0 %.

¹⁹ Radnu snagu čine zaposlene i nezaposlene osobe

Grafikon 2: Prosječna neto plaća po kantonima u 2017. godini

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2018) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

U sljedećoj tablici dati su pokazatelji razvijenosti kantona i Federacije BiH, na osnovu kojih su kantoni rangirani (nivo razvijenosti) u odnosu na prosjek Federacije BiH. Rang razvijenosti kantona urađen je na osnovu aritmetičke sredine 5 pokazatelja – stupanj zaposlenosti, stupanj nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu i poreski prihodi po općinama po glavi stanovnika. Kanton Središnja Bosna rangiran je na 7. mjesto, od ukupno 10 kantona u Federaciji BiH.

Tablica 5: Nivo razvijenosti FBiH po kantonima za 2017. godinu

Kanton/županija	Stup. zapos. u %	Stup. nezap. u %	Broj učen. (osn+sred) na 1000 stan.	Prihodi po glavi stanovnika	Index odsut. stan.	Federacija BiH= 100					Indeks razvijenosti	Rang
						Stup. zap.	Stup. nez.	Broj učen. na 1000 stan.	Prihodi po glavi stan.	Odsut. stan.		
Kanton Sarajevo	45,5	33,9	126	292	-15,2	150,7	121,9	104,4	179,2	124,9	136,2	1
Zapadno – hercegovački	28,4	38,2	122	103	5,3	94,0	112,0	101,0	102,5	226,2	127,1	2
Hercegovačko – neretvanski	32,2	40,0	116	133	-18,4	106,6	107,8	95,7	132,7	109,1	110,4	3
Tuzlanski	27,3	50,4	122	71	-10,8	90,6	83,8	100,9	70,9	146,3	98,5	4
Bosansko – podrinski	42,5	32,9	122	126	-43,6	140,8	124,0	100,7	126,0	-15,9	95,1	5
Zeničko-dobojski	29,3	46,0	132	90	-24,9	97,0	93,8	109,1	90,0	76,8	93,3	6
Kanton Središnja Bosna	25,2	45,2	124	63	-25,8	83,6	95,8	102,1	63,4	72,2	83,4	7
Unsko-sanski	17,4	55,5	116	63	-21,5	57,7	72,0	95,9	62,7	93,3	76,3	8
Posavski	19,7	45,1	81	60	-33,2	65,3	95,9	66,9	59,9	35,7	64,8	9
Kanton 10	16,6	47,2	81	54	-29,9	55,0	91,0	66,6	53,8	52,2	63,7	10
FBiH	30,2	43,3	121	100	-20,2	100,0	100,0	100	100	100,0	100	

Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja; Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama 2017

3.3. Makroekonomska kretanja u Kantonu Središnja Bosna za razdoblje od 2016. - 2017. godine

Područje Kantona Središnja Bosna se prostire na ukupno 3.189,0 km², čine ga dvanaest općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, što čini 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine.

Prema rezultatima popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u BiH, 2013. godine, Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2016., Kanton Središnja Bosna broji 254.686 stanovnika²⁰, što je 11,4 % u odnosu na ukupan broj stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Prirodni priraštaj je negativan i iznosi -186, a gustoća naseljenosti je nešto ispod prosjeka Federacije BiH (79,0 u Kantonu naspram 84,5 stanovnika po km² u FBiH).

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku za Kanton Središnja Bosna, ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2016. godini iznosile su 230,4 milijuna KM²¹, što je za 18,6 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 6: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2017. godini

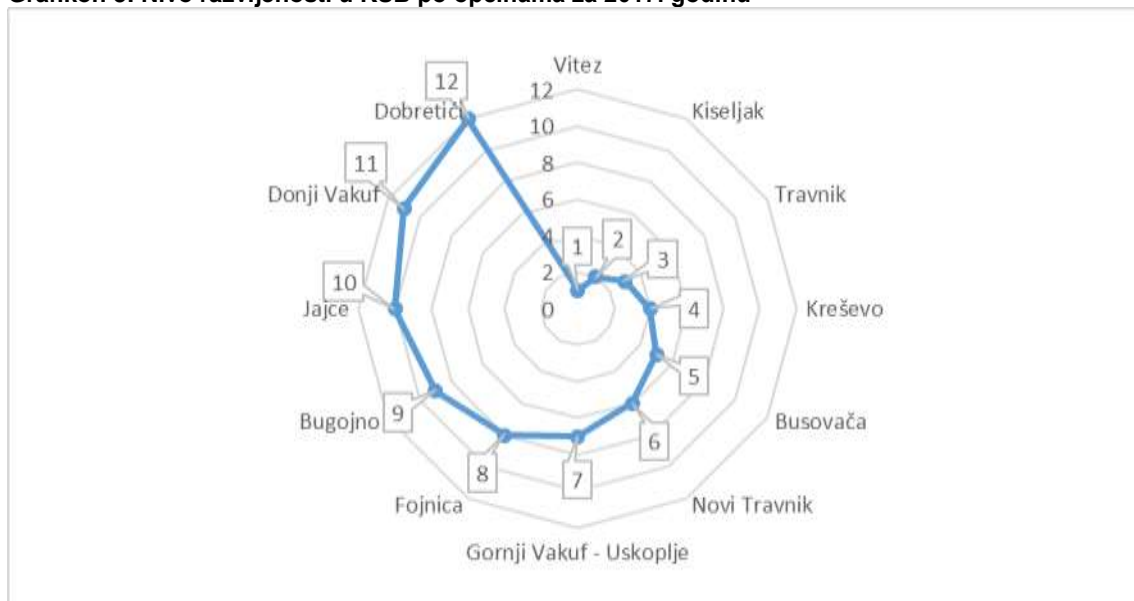
Elementi	Federacija BiH		Kanton Središnja Bosna		Učešće kantona u FBiH	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Površina u km ²	26.111	26.111	3.189	3.189	12,2	12,2
Stanovništvo u tisuć. (procj. prema popisu)	2.206	2.201	252	251	11,4	11,4
Poreski prihodi u mil. KM	345	359	25,7	26	7,5	7,2
Poreski prihodi po stanovniku u KM	156	163	102,2	103	65,4	63,2
Industrijska proizvodnja - indeks	103	104	104,6	98,5	-	-
Izvoz robe - u mil. KM	6.259.782	7.254.540	702.350	715.157	11,2	9,9
Uvoz robe - u mil. KM	10.925.411	12.435.049	932.042	974.871	8,5	7,8
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	57	58	75,4	73	-	-
Trgovinska bilanca u mil. KM (deficit)	-4.665.629	-5.180.508	-229.692	-259.714	4,9	5
Zaposlenost - prosjek	457.974	467.894	43.474	45.432	9,5	9,7
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.559.135	1.550.130	178.978	180.126	11,5	11,6
Radna snaga - broj	835.828	825.865	83.099	82.832	9,9	10
Stupanj registrirane zaposlenosti u %	29	30	24,3	25	-	-
Stupanj aktivnosti u %	54	53	46,4	46	-	-
Nezaposlenost – broj sa stanjem 31.12.	377.854	357.971	39.625	37.400	10,5	10,4
Stupanj registrirane nezaposlenosti u %	45	43	47,7	45,2	-	-
Plaća - prosječna u KM	839	860	678	698	80,8	81,16
Mirovina - prosječna u KM	370	372	361	365	97,6	98,1
Broj umirovljenika – broj sa stanjem 31.12.	404.165	409.100	38.916	39.062	9,6	9,5
Broj poslovnih subjekata – broj sa stanjem 31.12.	105.083	105.961	10.225	9.911	9,7	9,4
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM	2.876	-	-	-	-	-
Stupanj investiranja	15	-	-	-	-	-

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, lipanj 2018. godine

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2017. godini na 1. mjestu po rangui razvijenosti unutar Kantona je općina Vitez, dok je na posljednjem mjestu općina Dobretići.

²⁰ Procjena ukupnog broja prisutnih stanovnika od 30. 6. 2017. godine, Federalnog zavoda za statistiku pokazuje da u Kantonu Središnja Bosna ima 251.434 stanovnika.

²¹ Federalni zavod za statistiku: Kantoni u brojkama 2018. godina.

Grafikon 3: Nivo razvijenosti u KSB po općinama za 2017. godinu

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2017. godini u Federaciji BiH, poreski prihodi kantona (porezi građana i porez na dohodak) iznose 358.871 tisuća KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 4,1 % (prihodi u 2016. godini su iznosili 344.606 tisuća KM). Poreski prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 163 KM i viši su za 4,4 % u odnosu na prethodnu godinu.

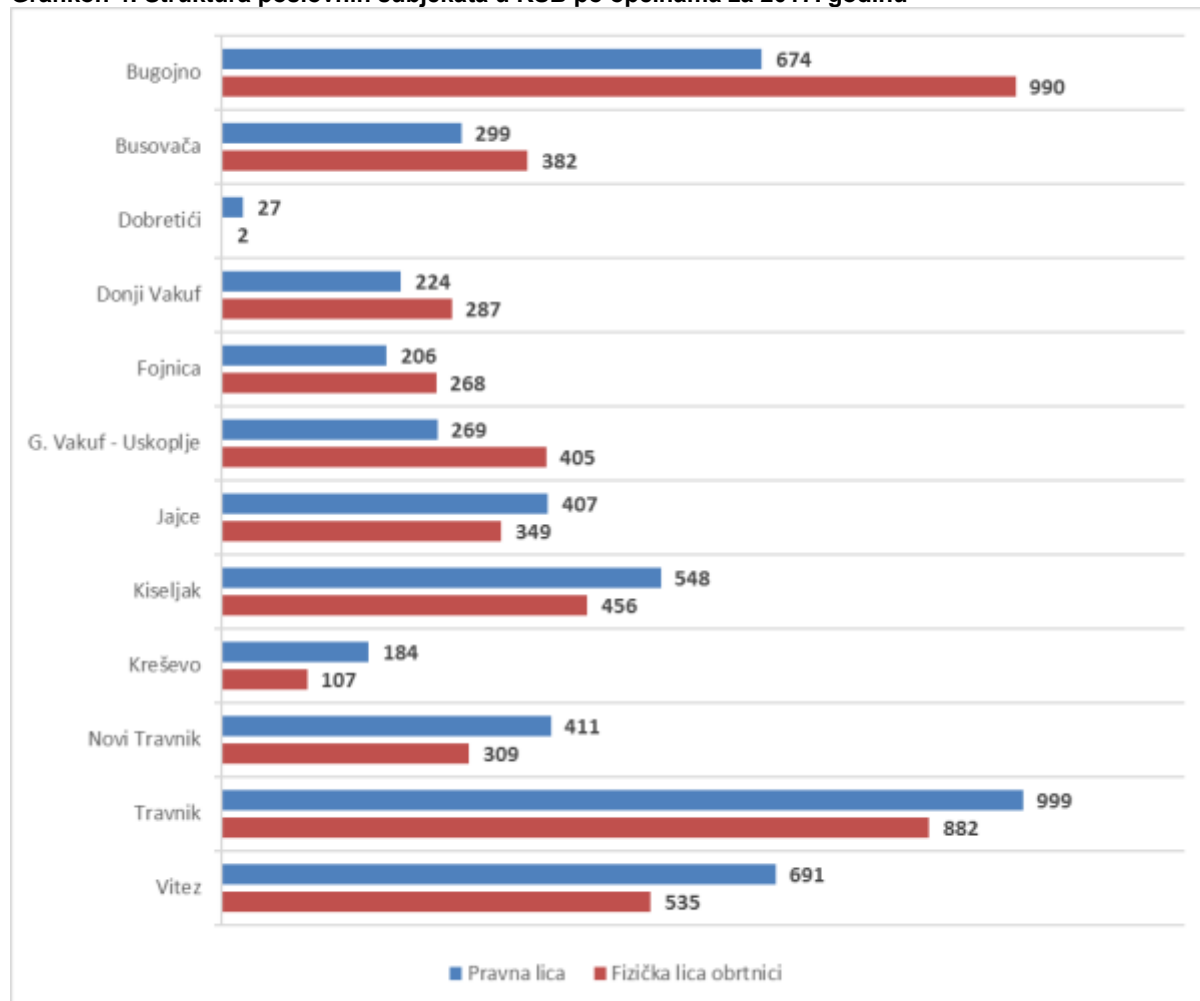
U Kantonu Središnja Bosna u 2017. godini ostvareni su poreski prihodi u iznosu od 26 mil. KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 1,0 %. Najviši poreski prihodi ostvareni su u općini Travnik u iznosu od 6,9 mil. KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 34,5 hilj. KM.

Poreski prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Kantonu iznose 103 KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 1,2 % i što je 63,4 % u odnosu na prosjek FBiH. Najviši poreski prihodi po glavi stanovnika ostvareni su u Novom Travniku u iznosu od 134 KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 22 KM.

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. godine iznosio je 105.961, što je više za 0,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u KSB iznosi 9.911 i manji je za 314 ili 8,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u KSB učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH s 9,4 %.

Registriran broj pravnih osoba s 31. 12. 2017. godine u Federaciji BiH iznosi 57.143, što je više za 3,0 % u odnosu na prethodnu godinu. U Kantonu Središnja Bosna broj pravnih osoba iznosi 4.939, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 118 ili 2,4 %. Broj registriranih pravnih osoba u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih pravnih osoba u Federaciji BiH s 8,6 %.

Broj registriranih obrtnika u FBiH sa stanjem na dan 31. 12. 2017. godine iznosio je 48.818, što je manje za 1,6 % u odnosu na prethodnu godinu, dok u KSB broj registriranih obrtnika iznosi 4.972 što je manje za 432 ili 8,0 % u odnosu na 2016. godinu. Broj registriranih obrtnika u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih obrtnika u Federaciji BiH s 10,2 %. Broj registriranih poslovnih subjekata u KSB po općinama daje se u slijedećem grafikonu.

Grafikon 4: Struktura poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2017. godinu

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

U 2017. godini u Federaciji BiH ostvaren je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 3,8 %, dok je u Kantonu Središnja Bosna ostvaren pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 1,5 %. Najveći doprinos rastu fizičkog obima industrijske proizvodnje KSB ima oblast vađenja ruda i kamena (rast 7,7 %), što se može vidjeti u tablici ispod.

Tablica 7: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna

	2017/2016	
	Federacija BiH	Kanton Središnja Bosna
INDUSTRIJA - UKUPNO	103,8	98,5
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
Intermedijarni proizvodi	103,8	98,9
Energija	101,8	100,7
Kapitalni proizvodi	105,6	110,8
Trajni proizvodi za široku potrošnju	104,8	103,3
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	105,5	94,1
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-a		
Vađenje ruda i kamena	109,8	107,7
Prerađivačka industrija	104,6	98,1
Proizvodnja i opskrba električnom energijom i plinom	98,1	96,1

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U 2017. godini u Federaciji BiH ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 7.255 mil. KM što je za 15,9 % više u odnosu na izvoz u 2016. godini. U Kantonu Središnja Bosna izvoz iznosi 715 mil. KM što je za 1,8 % više u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz Kantona učestvuje u ukupnom izvozu Federacije BiH s 10,8 %.

Povećanje izvoza zabilježeno je u većini općina Kantona, a najviše u Kreševu za 46,2 %, Kiseljaku za 40,0 %, dok je najveće smanjenje izvoza zabilježeno u općini Travnik za 20,7 %.

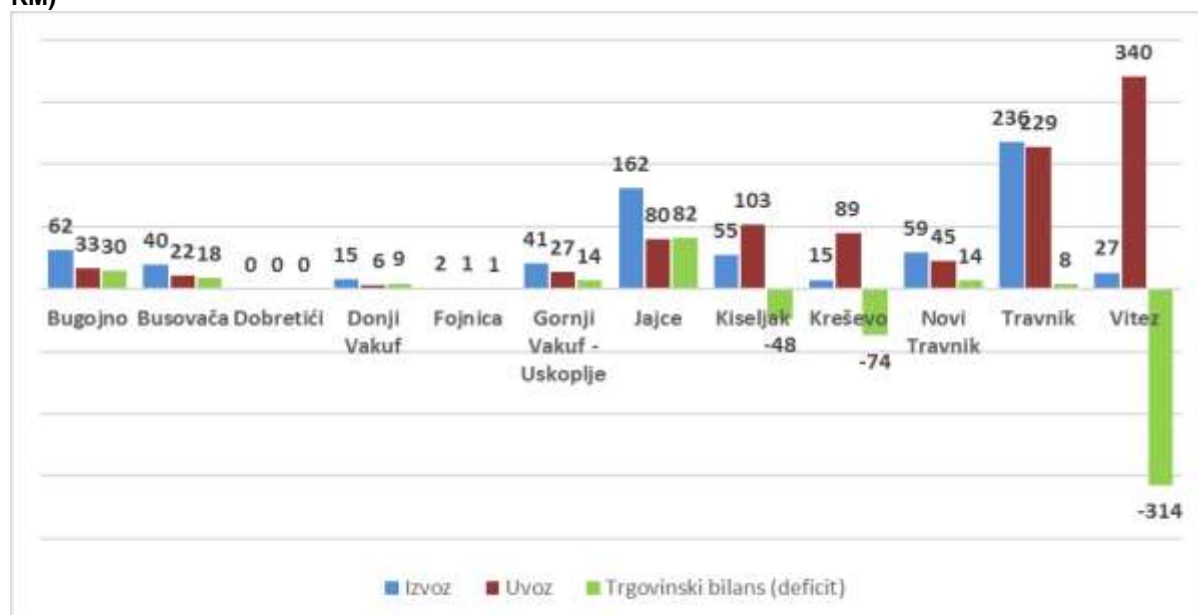
U 2017. godini u Federaciji BiH ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 12.435 mil. KM što je za 13,8 % više u odnosu na 2016. godinu. U KSB uvoz iznosi 975 mil. KM što je za 4,6 % više u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz Kantona učestvuje u ukupnom uvozu FBiH s 7,8 %.

Povećanje uvoza zabilježeno je u nekoliko općina Kantona, a najviše u općini Novi Travnik za 34,7 % i Jajce za 26,8 %.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2017. godini ostvaren je u iznosu od 5.181 mil. KM i bilježi povećanje za 11,0 % u odnosu na 2016. godinu, dok je u KSB zabilježen deficit u iznosu od 260 mil. KM i bilježi rast za 13,1 % u odnosu na prethodnu godinu.

Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u 2017. godini u FBiH iznosi 58,3 %, a u KSB 73,4 %, što se može vidjeti u grafikonu 5.

Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2017. god. (u mil. KM)

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, posredovanjem Agencije za statistiku BiH

U 2017. godini u Federaciji BiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 467.894, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 2,2 % ili 9.921 zaposlena osoba. U Kantonu Središnja Bosna broj zaposlenih u 2017. godini iznosi 45.432, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 1.958 ili za 4,5 %. Broj zaposlenih u KSB učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH s 9,7 %.

Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u većini općina Kantona, najviše u Kreševu za 15,3 %, Bugojnu za 10,1 % dok je jedino smanjenje broja zaposlenih zabilježeno u Fojnici za 0,5 %.

Stupanj registrirane zaposlenosti u KSB po EU metodologiji, točnije po metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) - broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo, iznosi 25,2 % što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,9 % (stupanj zaposlenosti u FBiH iznosi 30,2 %). Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo po općinama u KSB u 2017. godini dan je u slijedećem grafikonu.

Grafikon 6: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2017. godini

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2018; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prosječan registriran broj nezaposlenih u Federaciji BiH u 2017. godini iznosi 357.971 što je manje za 19.883 ili 5,3 % u odnosu na 2016. godinu.

Registrirana nezaposlenost u Kantonu Središnja Bosna u 2017. godini iznosi 37.400 osoba koja traže zaposlenje, što je u prosjeku manje za 2.225 ili 5,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 10,4 %.

Najveći broj nezaposlenih osoba registriran je u općinama Travnik (2,0 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH) i Bugojno (1,6 %), dok je najmanji broj nezaposlenih osoba registriran u Kreševu (0,2 %) i Dobretićima (0,03 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH).

Smanjenje broja nezaposlenih registrirano je u svim općinama, a najviše u Dobretićima za 18,7 %, Kreševu za 11,6 %, Fojnici za 7,8 %, Novom Travniku za 6,8 % i Travniku za 6,3 %.

Stupanj nezaposlenosti, prema registriranim podacima, u odnosu na radnu snagu u FBiH u 2017. godini iznosi 43,3 %, a u KSB 45,2 %. Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama u KSB u 2017. godini prikazan je u grafikonu ispod.

Grafikon 7: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2017. godini

Izvor: za zaposlenost i nezaposlenost FZS mjesečni statistički pregled FBiH 2018.

U 2017. godini u Federaciji BiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosila je 860 KM i viša je za 2,5 % u odnosu na prethodnu godinu. U Kantonu Središnja Bosna prosječna neto plaća iznosi 698 KM što je više za 2,9 % u odnosu na 2016. godinu i što je 81,1 % u odnosu na prosjek FBiH.

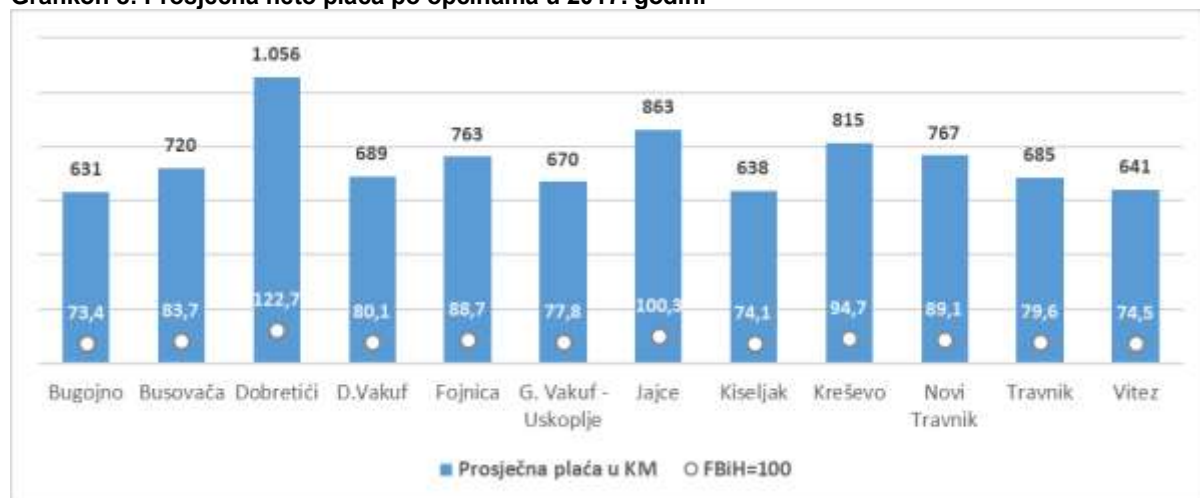
Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u polovini općina Kantona, najviše u Kreševu za 23,7 %, Dobretićima za 15,6 % i Vitezu za 5,6 %, a najveće smanjenje je zabilježeno u općini Gornji Vakuf - Uskoplje za 2,7 %. Plaće u KSB po općinama u 2017. godini prikazane u tablici ispod.

Tablica 8: Prosječna neto plaća po općinama KSB u 2017. godini

Općine	Prosječna neto plaća u KM	Učešće FBiH = 100
Bugojno	631	73,4
Busovača	720	83,7
Dobretići	1.056	122,7
Donji Vakuf	689	80,1
Fojnica	763	88,7
G.Vakuf - Uskoplje	670	77,8
Jajce	863	100,3
Kiseljak	638	74,1
Kreševo	815	94,7
Novi Travnik	767	89,1
Travnik	685	79,6
Vitez	641	74,5
Kanton Središnja Bosna	698	81,2
Federacija BiH	860	100

Izvor: FZS; Kanton Središnja Bosna u brojkama, 2018.

Grafikon 8: Prosječna neto plaća po općinama u 2017. godini

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2018) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Ukupan broj umirovljenika u Federaciji BiH u prosincu 2017. godine iznosi 412.539, što je za 0,8 % više nego u prethodnoj godini. U Kantonu Središnja Bosna broj umirovljenika u prosincu 2017. godine iznosi 39.062 što je više za 0,4 % i što je 9,5 % u odnosu na ukupan broj umirovljenika u FBiH. Broj umirovljenika se povećao u većini općina Kantona, a najviše u Busovači za 1,7 % i Novom Travniku za 1,3 %, dok je najveće smanjenje zabilježeno u Gornjem Vakufu – Uskoplju za 1,0 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena mirovina u prosincu 2017. godine u FBiH iznosi 372 KM, što je više za 0,7 %, dok u KSB prosječna isplaćena mirovina iznosi 365 KM što je više za 1,0 % u odnosu na

prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene mirovine zabilježeno je u svim općinama Kantona dok je najviše u G.Vakuf - Uskoplju za 1,8 %, a najmanje u Bugojnu za 0,3 %.

Tablica 9: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2017. godini

Općine	Broj umirovljenika	Ukupan iznos isplaćenih mirovina	Prosječna mirovina u KM
Bugojno	4.939	1.729.234	350
Busovača	2.739	1.033.302	377
Dobretići	0	0	0
Donji Vakuf	2.123	741.976	349
Fojnica	2.330	839.854	360
G.Vakuf - Uskoplje	2.575	867.224	337
Jajce	3.280	1.102.251	336
Kiseljak	3.298	1.235.909	375
Kreševo	1.067	378.352	355
Novi Travnik	3.869	1.452.579	375
Travnik	8.406	3.187.306	379
Vitez	4.436	1.689.075	381
Kanton Središnja Bosna	39.062	14.257.061	365
Federacija BiH	346.538	139.867.321	404
UKUPNO MIO FBiH	412.539	153.296.466	372

Izvor podataka: Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar ; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

3.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje od 2018. – 2021. godine

Pod pretpostavkom povoljnog eksternog okruženja i implementacije strukturnih reformi u zemlji, s glavnim osloncem u domaćoj tražnji, u BiH se u razdoblju od 2020. - 2022. godine očekuje rast BDP-a po stopama od 3,7 %, 3,8 %, te 4,0 %, respektivno. Očekuje se usporen rast industrijske proizvodnje u 2019. godini po stopi od 2,3 %, uslijed smanjene proizvodnje u okviru rudarstva, prerađivačke proizvodnje, te smanjenja proizvodnje u hidroelektranama, dok se u narednom srednjoročnom razdoblju predviđa osjetniji napredak uslijed provedbe reformskih mjera, odnosno povećanja investicionih ulaganja u industrijske kapacitete.

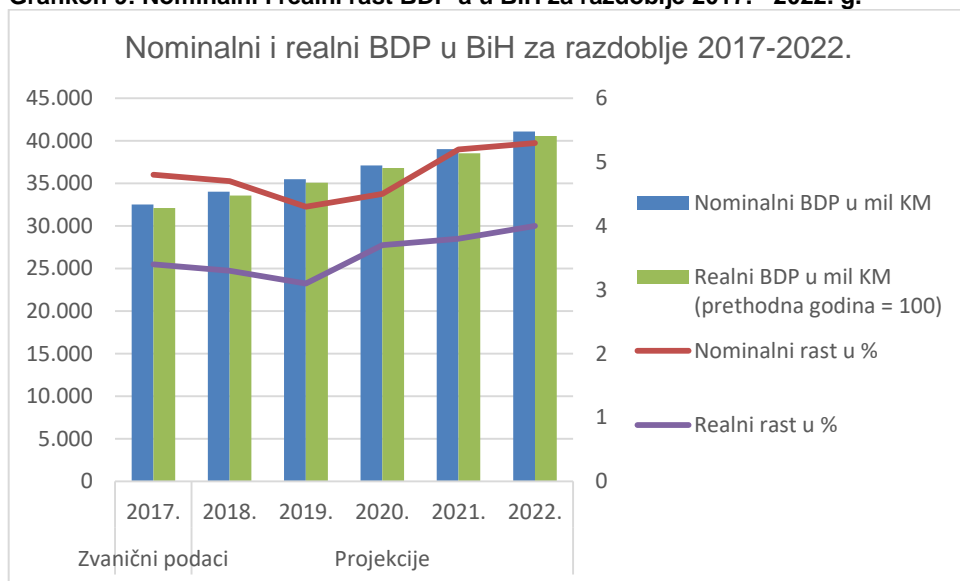
Odabrani makroekonomski pokazatelji BiH za naredno srednjoročno razdoblje nalaze se u sljedećoj tablici.

Tablica 10: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2017. - 2022. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Nominalni BDP u mil KM	32.510	34.034	35.507	37.107	39.036	41.098
Nominalni rast u %	4,8	4,7	4,3	4,5	5,2	5,3
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,3	101,4	101,2	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	32.092	33.578	35.090	36.804	38.535	40.581
Realni rast u %	3,4	3,3	3,1	3,7	3,8	4
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,3	1,4	1,3	1,4	1,5	1,7
Potrošnja u mil KM	31.036	31.921	32.809	33.782	34.827	36.076
Realni rast u %	1,6	1,5	1,3	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil KM	6.369	6.497	6.614	6.753	6.874	7.080
Realni rast u %	1,5	0,8	0,3	0,6	0,3	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	24.667	25.425	26.195	27.030	27.953	28.996
Realni rast u %	1,6	1,7	1,6	1,8	2	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.653	6.251	6.715	7.378	8.108	8.952
Realni rast u %	5,8	10,3	7	9,3	9,7	8,8
Vladine investicije u mil KM	728	932	1.035	1.283	1.501	1.711
Realni rast u %	1,4	26,5	9,4	22,2	15,3	11,2
Privatne investicije u mil KM	4.924	5.318	5.680	6.095	6.607	7.241
Realni rast u %	6,4	7,9	6,6	7	8,5	8,3
Uvoz u mil KM	17.701	19.091	20.036	21.491	23.055	24.931
Nominalni rast u %	13,3	7,9	5	7,3	7,3	8,1
Realni rast u %	8	6	3	5	5	5
Izvoz u mil KM	12.575	13.976	14.955	16.362	17.941	19.712
Nominalni rast u %	18,4	11,1	7	9,4	9,6	9,9
Realni rast u %	12	9	5	7	7	7
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,8	16,9	17,8	18,7	20	20,9
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-1.473	-1.488	-1.451	-1.498	-1.512	-1.657
Rast u %	5	1	-3	3	1	10
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-4,5	-4,4	-4,1	-4	-3,9	-4

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), ožujak 2019. godine

Grafikoni u nastavku prikazuje projekcije rasta nominalnog i realnog BDP-a Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2017. do 2022. godine.

Grafikon 9: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2017. - 2022. g.

Na tržištu rada u BiH se u narednom srednjoročnom razdoblju očekuje daljnje smanjenje stope nezaposlenosti, odnosno porast broja zaposlenih osoba. Projekcije su određene poslovnim ambijentom u BiH, odnosno u regiji, uz pretpostavku povećanog obima poslovnih aktivnosti. Uz ovakve uvjete, u BiH se očekuje i rast prosječne neto plaće koja bi se u razdoblju od 2020. – 2022. godine mogla uvećati za 3,2 % - 3,4 %.²²

Obzirom na očekivanja nižih cijena sirove nafte, pretpostavljena inflacija u EU u 2019. godini bi mogla biti nešto niža u odnosu na 2018. godinu²³ i iznositi 1,6 %.²⁴ U BiH se, na osnovu posljednjih raspoloživih podataka u 2019. godini može očekivati inflacija od 1,3 %, dok se u razdoblju 2020. - 2022. godina očekuje kretanje iste po stopama 1,4 % - 1,7 %. Kretanje inflacije će, kao i u prethodnom razdoblju, prvenstveno biti određeno kretanjem cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, cijena hrane i alkoholnih/bezalkoholnih pića, cijena komunalija u manjem obimu, te u razdoblju provedbe politike trošarina na cigarete.

U razdoblju od 2019. - 2022. godine u Federaciji BiH se očekuje rast BDP-a po stopama od 3,7 %, 3,8 %, 4,0 % i 4,2 %, respektivno. Unatoč projiciranom usporenom rastu u Europskoj uniji (projicirani rast za EU28 je revidiran s 1,9 % na 1,5 %²⁵), u Federaciji BiH se u 2019. godini očekuje nastavak ekonomskog rasta, po nešto sporijoj stopi u odnosu na prethodni razdoblje, u iznosu od 3,7 %. Očekivani rast će najznačajnije uporište imati u očekivanom porastu privatne i javne potrošnje, uslijed višegodišnje provedbe politike fiskalne konsolidacije, te porastu ukupnih (privatnih i javnih) investicija.

Očekuje se da će glavni oslonac projiciranog rasta u srednjoročnom razdoblju biti domaća tražnja. Povećanje ukupne ekonomske aktivnosti, uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje, građevinarstva, a s tim u vezi i broja zaposlenih i prihoda od izvoza, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana, te u konačnici i povećanjem privatne potrošnje. Na nivou zemlje, prosječni rast privatne potrošnje u razdoblju od 2020. - 2022. godine očekuje se po stopama od 1,8 %, 2,0 % i 2,1 %²⁶, respektivno.

Naredni srednjoročni razdoblju se, u smislu očekivanog kretanja ukupnog nivoa cijena u FBiH može okarakterizirati kao razdoblje niske i stabilne inflacije, s projiciranim stopama iste od 0,8 %

²² DEP: Makroekonomske projekcije 2020. - 2022., ožujak 2019. godine

²³ Inflacija EU u 2018. godini iznosila je 1,9 %

²⁴ Projekcije EUROSTAT-a, ECB-a i EK

²⁵ DGEFIN, European economic forecast, Winter Interim, veljača 2019.

²⁶ DEP: DOB-Makroekonomske projekcije 2020. - 2022., ožujak 2019. godine

u 2019. godini do 1,0 % u 2022. godini²⁷. Ovakvo kretanje cijena će u najvećoj mjeri biti određeno kretanjem cijena na svjetskom tržištu energenata, te domaćim faktorima kao što su cijene hrane, alkoholnih/bezalkoholnih pića, energenata, kao i potencijalnog nastavka provedbe harmonizacije politike trošarina na cigarete i duhan u skladu s EU legislativom.

3.5. Rizici ostvarenja pretpostavki

Ostvarivanje makroekonomskih i fiskalnih pretpostavki može biti podložno utjecaju sljedećih faktora:

- **Eksterni rizici** - Uzimajući u obzir da vanjsko okruženje predstavlja glavnu strukturnu odrednicu većine ekonomskih kretanja u BiH, odnosno u FBiH, ono isto tako predstavlja i potencijalni izvor rizika po domaća ekonomska kretanja. Eskalacija globalnih izazova kao što su trgovinski ratovi, pregrijavanje američke ekonomije, slabljenje rasta u Aziji, kao i pitanja Brexit-a zasigurno bi se odrazila na ekonomski rast u EU u vidu usporavanja, odnosno slabljenja istog. To bi u konačnici rezultiralo slabljenjem izvozne tražnje, odnosno usporavanjem prosječne stope rasta robnog izvoza, te bi imalo negativan utjecaj na priliv kapitala, posebno uzevši u obzir da zemlje EU predstavljaju ključni izvor za eksterno financiranje u BiH. Pored navedenog, kretanja svjetskih cijena, posebno nafte i u određenoj mjeri metala, mogli bi imati negativan utjecaj na domaća ekonomska kretanja.
- **Interni rizici** - Pored eksternih, potencijalni rizik za ostvarivanje makroekonomskih projekcija predstavljaju i rizici internih dinamika. Osnovni interni rizik koji bi mogao imati negativan utjecaj na ekonomski rast vezan je za proces formiranja vlasti i nastavak reformskih procesa. Eventualna kašnjenja u procesu provedbe ekonomskih reformi bi se odrazila na kretanje finalne potrošnje i investicija, što bi dovelo do usporavanja rasta. Rizik u srednjem roku predstavlja i migracija stanovništva, koja prijeti smanjenju produktivnosti, a samim time i projiciranom ekonomskom rastu.
- **Industrijska proizvodnja** - Eventualno slabljenje poslovne aktivnosti u međunarodnom ekonomskom okruženju imalo bi utjecaj na ukupnu poslovnu aktivnost u zemlji, a time i na industrijsku proizvodnju. Osim toga, dotrajalost postojećih i usporena dinamika u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta, kao i visoka ovisnost o vremenskim prilikama predstavljaju potencijalni rizik kada je u pitanju sektor za proizvodnju električne energije.
- **Tržište rada** - Najveći rizik po pozitivne promjene na tržištu rada predstavljaju događanja u segmentu industrijske proizvodnje, investicija i vanjske trgovine, kao i eventualni zastoj u provedbi planiranih strukturnih reformi.
- **Cijene** - Na kretanje ukupnog nivoa cijena utjecaj bi mogli imati interni (promjene cijena komunalija, povećanje trošarina), kao i eksterni faktori (primarno kretanje cijena sirove nafte i hrane), te bi svako povećanje cijena koje je brže od pretpostavljenog u osnovnom scenariju moglo uvećati nivo inflacije.
- **Izravna strana ulaganja** - Rizici po izravna strana ulaganja se najviše ogledaju u vidu odlaganju i odustajanju izgradnje velikih elektroenergetskih objekata uz nezainteresiranost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalih dijelova državnog kapitala. Negativno po ulaganje djeluje činjenica da uvijek nije odlučeno da li će biti uvedene sankcije od strane energetske zajednice odnosno Europske komisije zbog neispunjavanja preuzetih obaveza iz ugovora Energetske zajednice koja se postavlja kao realna prepreka za daljnje ulaganje u oblasti energetike.
- **Promjena porezne politike** – Promjena porezne politike, može se odraziti na povećanje evazije sistema i nezaposlenosti i u vezi s tim izvršiti dalji pritisak na socijalne transfere i destabilizaciju perspektive fiskalne konsolidacije.
- **Prirodne nepogode** – Ukoliko dođe do značajnijih elementarnih nepogoda i suša koje bi mogle značajno ugroziti poljoprivredu i proizvodnju električne energije u hidroelektranama.

²⁷ Inflacija mjerena korištenjem BDP deflatora

4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

4.1. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Strukturu javnih prihoda proračuna Kantona Središnja Bosna čine prihodi po osnovu neizravnih poreza i poreza na dobit, te neporeznih prihoda u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, pristojbi, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

U strukturi ukupnih prihoda, porezni prihodi predstavljaju najznačajniji izvor, s najvećim učešćem prihoda po osnovu neizravnih poreza. Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), u travnju 2019. godine. Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2019. godinu i razdoblje 2020. - 2022. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2019. godinu, utvrđenom Uputom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2019. godinu („Službene novine Federacije BiH”, br. 102/18).

Prihodi od poreza

Prihodi od neizravnih poreza

Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) je detaljno regulirana raspodjela prihoda od neizravnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste.

Izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, broj 43/08), prihodi s jedinstvenog računa koji pripadaju Federaciji za financiranje funkcija kantona umanjeni su s 51,48 % na 49,7 %, za financiranje funkcija Federacije umanjeni su s 36,2 % na 34,93 %, privremeno, na ime financiranja naknada demobiliziranih nezaposlenim braniteljima 3,05 % od ostvarenih prihoda, do roka važenja Zakona o pravima demobiliziranih branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 61/06).

Pojedinačno sudjelovanje kantona u raspodjeli prihoda iz članka 6. ovog Zakona vrši se na osnovi formule koja se temelji na sljedećim omjerima: 57 % na osnovi broja stanovnika u kantonu; 6 % na osnovi površine kantona; 24 % na osnovi broja učenika u osnovnom obrazovanju; 13 % na osnovi broja učenika u srednjem obrazovanju.

Formula sadrži koeficijent, koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo. Taj koeficijent iznosi 2. Formula sadrži koeficijent koji odražava posebne rashodovne potrebe kantona s najmanjim prihodima po stanovniku po osnovi poreza na promet, kako slijedi: Bosansko-podrinjski kanton Goražde, koeficijent 1,8, Kanton 10, koeficijent 1,1. i Izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, broj 35/14) Posavski kanton, koeficijent 1,5.

Izmjenama Zakona (Sl. novine F BiH, broj 35/14) se osiguralo uključivanje Grada Sarajeva i općina Kantona Sarajevo u izravnu raspodjelu prihoda od neizravnih poreza s nivoa Federacije BiH. Izmjenama Zakona (Sl. novine F BiH, broj 94/15) financiranje funkcija kantona umanjeno je na 51,23 % umjesto prijašnjih 51,48 % prihoda s Jedinstvenog računa, a za financiranje funkcija Grada Sarajeva namijenjeno je 0,25 % a za „posebne rashodovne potrebe“ Kantona Sarajevo koeficijent je smanjen s 2 na 1,9658. Naime, prema prijašnjem Zakonu, kanton je dio prihoda

određivao općinama i Gradu, što nije u skladu s Ustavom F BiH i ostalim zakonima o lokalnoj samoupravi.

Izračun udjela vrši se svake godine prema formuli: **Godina X(i) = b(i)**. Pri čemu je: **X(i)** - udio koji općina/kanton ima u iznosu sredstava određenom za općine/kantone prema stavku 1. članka 6. ovoga zakona; **b(i)** - udio koji određena općina/kanton ima u iznosu sredstava određenom za općine/kantone nakon primjene formula iz čl. 9. i 12. ovoga zakona.

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa ukupno za Kanton Središnja Bosna (Kanton i općine Kantona) očekuje se u iznosu od 165,9 milijuna KM u 2019., što predstavlja **rast od 4,0 %** u odnosu na 2018. godinu po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, i 172,4 milijuna u 2020. godini što predstavlja **rast od 3,9 %** u odnosu na 2019. godinu. U dvije naredne fiskalne godine ovi iznosi su projicirani na 178,4 milijuna KM u 2021. godini, te 188,3 milijuna KM u 2022. godini.

U tablici 11 dan je detaljan prikaz Izvršenja prihoda od neizravnih poreza Kantona i općina Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2018. godinu, revidirane projekcije za 2019. g. i projekcije prihoda za razdoblje 2020. - 2022. godina²⁸.

Tablica 11: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

Neizravni porezi	Izvršenje	Projekcije			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Kanton Središnja Bosna	159.581.623	165.933.417	172.416.596	178.439.387	188.347.879
Kanton	133.918.288	139.032.067	144.464.185	149.510.553	157.812.667
općine	25.663.335	26.901.349	27.952.411	28.928.834	30.535.212
Bugojno	3.243.802	3.422.774	3.556.506	3.680.740	3.885.127
Busovača	1.828.736	1.921.017	1.996.073	2.065.799	2.180.510
Dobretići	162.755	168.178	174.749	180.853	190.895
Donji Vakuf	1.564.259	1.639.142	1.703.185	1.762.680	1.860.559
Fojnica	1.313.344	1.364.372	1.417.680	1.467.202	1.548.673
Gornji Vakuf-Uskoplje	2.192.675	2.295.272	2.384.951	2.468.261	2.605.320
Jajce	2.764.578	2.866.129	2.978.112	3.082.142	3.253.289
Kiseljak	1.837.778	1.925.755	2.000.996	2.070.894	2.185.888
Kresevo	549.299	568.488	590.700	611.334	645.281
Novi Travnik	2.457.152	2.596.097	2.697.529	2.791.759	2.946.781
Travnik	5.445.519	5.725.153	5.948.840	6.156.643	6.498.513
Vitez	2.303.439	2.408.970	2.503.091	2.590.528	2.734.376

Izvor: Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), travanj 2019. godine.

Prihodi od izravnih poreza

Projekcija prihoda od izravnih poreza rađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH prikupljaju niz drugih izravnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po

²⁸Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2019. godinu i razdoblje 2020-2022. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2019. godinu, utvrđenom Uputom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2019. godinu („Službene novine Federacije BiH”, br. 102/18).

osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da financiraju ustavom utvrđene funkcije.

Porez na dobit

Usvajanjem Zakona o porezu na dobit 2016. godine, njihovo učešće se povećalo na 8,92 % u 2017. godini, odnosno 9,05 % u 2018. godini. Povećanje prihoda na ime poreza na dobit svakako je i posljedica oporezivanja prihoda nerezidenata, koji se ostvaruju na teritoriji Federacije BiH, te će se u narednom razdoblju vršiti kontinuirano obavještanje poreznih agenata o obavezi obračuna i obustave ovog prihoda.

Porez na dobit poduzeća izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija predstavlja u cijelosti prihod kantona. **Procjena prihoda Kantona Središnja Bosna po osnovu ovog poreza za 2020. godinu** iznosi 24,9 milijuna KM, što predstavlja povećanje prihoda od **3,7 %** u odnosu na 24,0 milijuna KM, koliko je po ovom osnovu predviđeno za 2019. godinu. Vidjeti tablicu 12.

Očekivani prihod poreza na dobit u 2021. godini iznosi 25,9 milijuna KM (rast od **3,8 %** u odnosu na projekciju za 2020. g.) i 26,9 milijuna KM u 2022. godini (rast od **4,0 %** u odnosu na projicirani iznos za 2021.).

U slijedećoj tablici navedeno je Izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2018. godinu, revidirane projekcije za 2019. godinu i projekcije za razdoblje 2020. - 2022. godina za Kanton Središnja Bosna.

Tablica 12: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2018.	Projekcije			
		2019.	2020.	2021.	2022.
Porez na dobit	22.015.509	24.015.545	24.904.120	25.850.477	26.884.496

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Porez na dohodak

Zakonom o izmjenama Zakona o Pripadnosti javnih prihoda FBiH (Sl. Novine FBiH, br. 22/09), propisano je da kantonu pripada najviše 65,54 % (ranije 71,5 %) od poreza na dohodak uplaćenog u kantonu, a jedinici lokalne samouprave najmanje 34,46 % (ranije 28,5 %) od poreza na dohodak uplaćenog u svakoj jedinici lokalne samouprave.

Aktivnosti u oblasti porezne reforme usmjerene na modernizaciju porezne strukture, u 2017. godini Parlament Federacije BiH je usvojio Nacrt Zakona o porezu na dohodak kojim se proširuje osnovica dohotka na sve izvore, a posebno naknade iz radnog odnosa koje su do sada imale karakter neoporezivosti, i Nacrt Zakona o doprinosima kojim se smanjuju ukupni doprinosi na plaću sa sadašnjih 41,5 % na 33,5 %. Ukoliko se zakoni usvoje u ovoj godini, očekuje se primjena od 1. 1. 2019. godine, čime se stvaraju pravne pretpostavke koje omogućavaju suzbijanje sive ekonomije, i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja zaposlenosti.

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2019. god. za Kanton iznosi 18,5 milijuna KM, što predstavlja **povećanje** prihoda od **13,3 %** u odnosu na 16,3 milijuna KM prikupljenih u 2018. godini.

U 2020. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 19,1 milijuna KM, što predstavlja **daljnje povećanje** od **3,7 %** u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2019. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, **4,4 %** u 2021. i **4,8 %** u 2022. godini, što iznosi 20,0 milijuna KM u 2021. te 20,9 milijuna u 2022. godini.

U sljedećoj tablici je navedeno Izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2018. godinu, revidirane projekcije za 2019. godinu i projekcije za razdoblje 2020. - 2022. godina za Kanton Središnja Bosna i općine Kantona²⁹.

Tablica 13: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2018.	Projekcije			
		2019.	2020.	2021.	2022.
Porez na dohodak	27.149.283	28.161.655	29.196.245	30.486.656	31.962.818
Kanton	16.291.799	18.457.149	19.135.219	19.980.954	20.948.431
Općine	10.857.483	9.704.506	10.061.026	10.505.702	11.014.387

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Izvršenje prihoda s Jedinstvenog računa za 2018. godinu, revidirane projekcije 2019. godinu i projekcije prihoda s Jedinstvenog računa za razdoblje 2020. - 2022. godina Ravnateljstva za ceste KSB, urađeno od strane Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, može se vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 14: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2018.	Projekcije			
		2019.	2020.	2021.	2022.
Ravnateljstvo za ceste	7.483.833	8.130.400	8.399.447	8.657.417	9.055.601
Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa	5.553.394	5.819.243	6.046.606	6.257.824	6.605.312
Prihodi od namjenske putarine za financiranje autocesta i cesta	1.930.439	2.311.158	2.352.841	2.399.593	2.450.289

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Ostali porezi

Obuhvaćaju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)
- Porez na imovinu
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)
- Ostali porezi

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na plaće (zaostale uplate poreza), poreza na imovinu, domaćih poreza na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga) i ostalih poreza za Kanton Središnja Bosna očekuje se u iznosu od 0,9 mil. KM u 2020., 2021. i u 2022. godini.

Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika (uključujući i vlastite prihode proračunskih korisnika)
- Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga
- Novčane kazne (neporezne prirode)

Neporezni prihodi kantona u 2020. godini procjenjuju se na iznos od 15,4 milijuna KM, što predstavlja **rast od 2,5 %** u odnosu na očekivani iznos od 15,2 milijuna KM u 2019. godini. U 2021. godini procjenjuju se na iznos od 15,7 milijuna KM i 15,9 mil. KM u 2022. godini.

²⁹ Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

Iz projekcije prihoda Federalnog ministarstva financija, **Sektora za poreznu politiku i javne prihode** vidljivo je blago uvećanje svih vrsta prihoda koji su na raspolaganju kantonima i općinama. U Kantonu i općinama Kantona se u 2019. godini očekuje rast *neizravnih poreza* od 4,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Projiciran je rast od 3,9 % u 2020. godini, 3,5 % u 2021. i 5,5 % u 2022. odnosu na prethodne godine.

U 2019. godini u Kantonu i općinama Kantona očekuje se rast *izravnih poreza* od 5,6 % u odnosu na planiranu 2018. godinu dok je u 2020. projicirano povećanje od 3,5 %, u 2021. 3,9 % i 4,2 % u 2022. godini u odnosu na prethodne godine.

Ako se tome dodaju i drugi prihodi (naknade i pristojbe, posebne naknade, novčane kazne i ostali neporezni prihodi), povećanje *ukupnih prihoda* za Kanton i općine Kantona u 2019. godini očekuje od 4,2 % u odnosu na 2018. godinu. Predviđa se rast u 2020. za 3,7 % i 3,5 % u 2021. godini, a u 2022. godini predviđa rast za 4,9 %, u odnosu na prethodne godine. Projekcije ukupnog okvira prihoda - kantoni, općine i ostali korisnici javnih prihoda kantonalnog nivoa prikazani su u tablici ispod.

Tablica 15: Projekcije ukupnog okvira prihoda - kantoni, općine/gradovi i ostali korisnici javnih prihoda kantonalnog nivoa u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje	Projekcije			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
1. Prihodi od neizravnih poreza	167.135.591	174.063.817	180.816.042	187.096.804	197.403.480
1.1. Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinštenog računa ³⁰	165.205.152	171.752.659	178.463.202	184.697.211	194.953.192
1.1.1. Kanton	133.988.424	139.032.067	144.464.185	149.510.553	157.812.667
1.1.2. Općine/gradovi	25.663.335	26.901.349	27.952.411	28.928.834	30.535.212
1.1.3. Upravitelji cesta	5.553.394	5.819.243	6.046.606	6.257.824	6.605.312
1.2. Prihodi od namjenske putarine za financiranje autocesta i cesta	1.930.439	2.311.158	2.352.841	2.399.593	2.450.289
2. Prihodi od izravnih poreza	55.939.728	59.079.070	61.167.189	63.579.329	66.281.403
2.1. Porez na dobit	22.015.509	24.015.545	24.904.120	25.850.477	26.884.496
2.2. Porez na dohodak (sa uključenim zaostalim obvezama) ³¹	27.149.283	28.161.655	29.196.245	30.486.656	31.962.818
2.2.1. Kanton	16.291.799	18.457.149	19.135.219	19.980.954	20.948.431
2.2.2. Općine/gradovi	10.857.483	9.704.506	10.061.026	10.505.702	11.014.387
2.3. Porezi građana	6.771.307	6.901.869	7.066.824	7.242.196	7.434.089
2.4. Ostali porezi	3.630	0	0	0	0
1. Naknade i takse	19.964.048	20.462.516	21.082.474	21.742.277	22.463.618
2. Posebne naknade	10.653.191	10.926.014	11.296.150	11.700.011	12.142.020
3. Novčane kazne	3.136.992	3.218.554	3.310.282	3.406.281	3.508.469
4. Ostali neporezni prihodi	7.917.803	8.073.869	8.270.749	8.480.084	8.709.121
4.1. Transferi i grantovi drugih nivoa vlasti ³²	11.665.138	0	0	0	0
UKUPNO (I + II):	264.747.353	275.823.839	285.942.886	296.004.786	310.508.110

Uzimajući u obzir sve navedeno projekcije ovih prihoda su preuzete od Odjeljenja za makroekonomsku analizu (OMA) Uprave za neizravno oporezivanje BiH³³.

³⁰ Izvršenje prihoda od neizravnih poreza u ukupnom okviru prihoda uključuje i zaostale obaveze po osnovu poreza na promet.

³¹ Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), dok su kod podataka o izvršenju iznosi prikazani prema primijenjenoj raspodjeli za danu godinu, obzirom da kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa od propisanog minimuma.

³² Transferi i grantovi drugih nivoa vlasti su prikazani samo evidentno i ne ulaze u ukupan zbroj.

³³ Prema pretpostavkama Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za neizravno oporezivanje projekcije su bazirane na rastu makroekonomskim pokazateljima projiciranih od strane DEP-a, očekivanom (projicirani) ekonomskom rastu u glavnim izvoznim partnerima BiH iz Europske unije i zemlje regiona, a uzimajući u obzir

4.1.1. Struktura javnih prihoda u KSB za razdoblje od 2016. – 2019. godine

Prema pokazateljima (tablica 16) vidljivo je da su ostvarenja prihoda od poreza ostvarila rast od 6,2 % u 2017. i 7,9 % u 2018. godini, naročito je to važno za kategoriju *prihoda od neizravnih poreza*. Naime, u 2017. godini prihod od neizravnih poreza smanjio se za 1,8 % u odnosu na 2016. godinu ili za 2,2 mil. KM, dok je u 2018. godini ostvaren rast od 8,1 % u odnosu na 2017. godinu, a prema procjenama ostvarenja u Proračunu KSB za 2019. godinu, za ovu vrstu prihoda očekuje se rast od 3,8 % u odnosu na ostvarenje u 2018. godini.

Tablica 16: Struktura prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 2016. – 2019. godine, u KM

Ekon. kod	Opis	Ostvareno 2016.	Ostvareno 2017.	Ostvareno 2018.	Procjena 2019.
	PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	180.963.340	179.809.231	191.089.424	217.241.500
710000	PRIHODI OD POREZA	151.074.389	160.469.445	173.079.628	182.430.200
711000	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	11.090.654	21.494.850	22.015.567	24.015.500
712000	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0
713000	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	70.965	21.470	87.693	30.000
714000	Porez na imovinu	829.725	819.299	836.778	863.400
715000	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	106.644	70.690	16.316	31.200
716000	Porez na dohodak	12.849.967	14.156.663	16.203.702	18.457.100
717000	Prihodi od neizravnih poreza	126.122.570	123.904.751	133.918.288	139.032.000
719000	Ostali porezi	3.863	1.722	1.285	1.000
720000	NEPOREZNI PRIHODI	14.331.228	16.180.070	14.861.386	15.227.200
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	678.157	1.521.317	1.182.858	1.000.000
722000	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	11.255.288	11.635.107	10.570.596	11.128.800
723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	2.397.783	3.023.645	3.107.932	3.098.400
730000	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	2.878.619	2.948.811	2.792.699	2.929.700
731000	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	0	5.153	4.300
732000	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	2.867.548	2.606.292	2.618.456	2.666.900
733000	Donacije	11.071	342.519	169.090	258.500
740000	KAPITALNI TRANSFERI	0	0	117.828	337.900
741000	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	0	65.811	310.300
742000	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	0	0	52.017	27.600
770000	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	650.859	95.203	50.539	50.000
777000	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	650.859	95.203	50.539	50.000
810000	KAPITALNI PRIMICI	12.028.245	115.702	187.344	16.266.500
811000	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	3.065	15.697	87.340	68.800
813000	Primici od financijske imovine	16.667	100.004	100.004	248.700
814000	Primici od dugoročnog zaduživanja	12.000.000	0	0	15.949.000
815000	Primici od kratkoročnog zaduživanja	8.513	0	0	0

Prihodi o poreza na dobit u 2017. godini ostvarili su rast od 93,8 % u odnosu na 2016. godinu, i tako dostigli iznos od 21,5 mil. KM, a u 2018. godini zabilježen je znatno blaži rast od 2,4 %. U 2019. godini očekuje se daljnji rast ovih prihoda po stopi od 9,1 %, u odnosu na 2018. godinu.

Prihodi od *poreza na dohodak* ostvarili su rast od 10,2 % u 2017. i 14,5 % u 2018. godini. Očekivani nivo ovih prihoda u 2019. god. iznosi 18,5 milijuna KM, što predstavlja **povećanje** prihoda od **13,9 %** u odnosu na 16,2 milijuna KM prikupljenih u 2018. godini.

efekte kontinuiranog usklađivanja stopa trošarina na duhan u BiH s minimalnim standardima u EU. U projekcije su također uključeni i efekti primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA.

Neporezni prihodi uglavnom pokazuje značajne oscilacije i ovise od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija, obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi), naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima itd.

Evidentiran je rast ovih prihoda od 12,9 % u 2017. u odnosu na 2016. godinu, a u narednoj 2018. bilježi se pad od 8,2 % u odnosu na 2017. godinu, dok u 2019. godini se očekuje daljnji rast ovih prihoda od 2,5 %.

Na poziciji *Primitci od dugoročnog zaduživanja* u 2019. godini planiran je kredit u iznosu od 15,2 mil. KM (povlačenje kredita u 2019. godini iznosi 3,9 mil. KM), za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“. U 2019. godini, također je planiran i preneseni kredit iz 2018. godine u iznosu od 12,0 mil. KM, za projekte rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna.

4.1.2. Struktura projekcije javnih prihoda za razdoblje od 2020. – 2022. godine

Projekcija prihoda su izrađene odvojeno za pojedinačne izvore, obzirom da svaki izvor prihoda ima vlastitu osnovu i pravila ubiranja. Prihodi od neizravnih poreza su najizdašniji prihodi proračuna. Obzirom da ove prihode čine više kategorija prihoda, tako su i projekcije zasnovane na zakonima koji uređuju pojedinu kategoriju i svaka pojedinačna promjena odnosnog zakona, kao i njihova naplata, utjecat će na ostvarenje ovih prihoda u cjelini. Također, visina ovog prihoda zavisi od utvrđenog načina raspodjele, odnosno učešća kantona u ovim prihodima.

Tablica 17: Projekcije prihoda Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2020. – 2022. godina, u KM

Ekonomski kod	Opis	Projekcije		
		2020.	2021.	2022.
	PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	213.582.300	221.851.500	226.929.100
710000	PRIHODI OD POREZA	189.421.600	196.273.300	206.591.700
711000	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	24.904.100	25.850.400	26.884.400
712000	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0
713000	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	22.000	15.000	10.000
714000	Porez na imovinu	871.700	900.000	926.100
715000	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	23.800	16.000	10.000
716000	Porez na dohodak	19.135.200	19.980.900	20.948.400
717000	Prihodi od neizravnih poreza	144.464.100	149.510.500	157.812.600
719000	Ostali porezi	700	500	200
720000	NEPOREZNI PRIHODI	15.375.800	15.659.200	15.922.800
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	806.000	808.000	812.000
722000	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	11.414.300	11.621.800	11.803.600
723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	3.155.500	3.229.400	3.307.200
730000	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	2.966.200	3.161.500	3.257.500
731000	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	4.500	5.000	5.500
732000	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	2.671.500	2.836.500	2.902.000
733000	Donacije	290.200	320.000	350.000
740000	KAPITALNI TRANSFERI	100.600	108.400	119.800
741000	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	57.200	63.100	69.900
742000	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	43.400	45.300	49.900
770000	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	30.000	20.000	15.000
777000	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	30.000	20.000	15.000
810000	KAPITALNI PRIMICI	5.688.100	6.629.100	1.022.300
811000	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	67.700	71.300	76.300
813000	Primici od financijske imovine	336.700	575.600	946.000
814000	Primici od dugoročnog zaduživanja	5.283.700	5.982.200	0
815000	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0

Nakon rasta od 8,1 % prihoda od neizravnih poreza u 2018. godini u odnosu na ostvarenih 123,9 mil KM u 2017. godinu, procijenjen je rast od 3,8 % u 2019. godini. U 2020. godini projiciran je rast od 3,9 %, u 2021. godini rast od 3,5 %, a u 2022. godini projiciran je rast od 5,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Drugu kategoriju poreskih prihoda, odnosno *porez na dobit*, projicirano povećanje od 3,7 % u 2020. 3,8 % u 2021. i 4,0 % u 2022. godini, u odnosu na prethodne godine.

U 2020. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu *poreza na dohodak* od 19,1 milijuna KM, što predstavlja **povećanje** od **3,7 %** u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2019. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, **4,4 %** u 2021. i **4,8 %** u 2022. godini, što iznosi 20,0 milijuna KM u 2021. te 20,9 milijuna u 2022. godini.

Kod *neporeznih prihoda* projiciran je rast od 1,0 % u 2020. godini, 1,8 % u 2021. i 1,7 % u 2022. godini u odnosu na prethodne godine. Prilikom projiciranja ovih prihoda trebalo bi uzeti u obzir mogućnosti značajnijih oscilacija, odnosno realizacije određenih neplaniranih aktivnosti ili kretanja u gospodarstvu, politike gospodarskih subjekata obzirom da se jedan dio prihoda odnosi na prihode od davanja prava na eksploataciju prirodnih resursa – koncesijske naknade, odnosno prihoda od privatizacije kao najizdašnijeg prihoda iz ove kategorije, a koje uplaćuju javna poduzeća.

Projicirano je ukupno smanjenje prihoda i primitaka od 1,7 % za Kanton Središnja Bosna u 2020. u odnosu na 2019. godinu, dok se u 2021. godini predviđa povećanje od 3,9 %, a 2,3 % u 2022. godini u odnosu na prethodnu godinu.

4.2. Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu neizravnih poreza za proračune korisnika u Federaciji BiH izravno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinственог računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu neizravnog oporezivanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH. Također, naplata prihoda od neizravnih poreza ovisit će i od kvalitetne koordinacije svih korisnika, institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta, s jedne strane i svih korisnika prihoda od neizravnih poreza unutar Federacije BiH, s druge strane, a s naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijenata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima.

S obzirom da su projekcije javnih prihoda između ostalog bazirane i na predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja, odnosno usko vezane za kretanje gospodarskog rasta, postoji mogućnost drugačijeg kretanja plana javnih prihoda, ukoliko rast makroekonomskih pokazatelja bude ispod procijenjenog.

Realizacija planiranog nivoa javnih prihoda izravno ovisi i od izmjena poreznih politika, kao i drugačijeg ishoda drugih parametara kao što su promjena nivoa zaduženosti od planiranog, povećanje povrata PDV-a i odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele kada se radi o prihodima po osnovu neizravnih poreza, radu porezne administracije, te razvoju ostalih mogućih nepredviđenih događaja.

4.3. Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona

Važno je voditi računa o fiskalnom okviru koncipiranom Zakonom o proračunima u Federaciji BiH da nivo prihoda mora biti jednak ili veći od nivoa tekućih rashoda. S tim u vezi, svi nivoi vlasti trebaju voditi računa o deficitu.

Na temelju ostvarenog nivoa prihoda i primitaka (191.089.424 KM) i ostvarenog nivoa rashoda i izdataka (186.370.427 KM) u izvršenju proračuna Kantona Središnja Bosna za razdoblje od 1. 1. - 31. 12. 2018. godine utvrđuje se višak prihoda nad rashodima (suficit) u iznosu od 4.718.997 KM. Ovakav financijski rezultat nastao je uglavnom zbog bržeg rasta prihoda u odnosu na rast rashoda i povećanja prihoda u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Tablica 18: Deficit/suficit konsolidirano Kanton i općine Kantona u razdoblju 2016. - 2018. godina (KM)

Godina	2016.	2017.	2018.
Kanton Središnja Bosna			
Prihodi	180.963.340	179.809.231	191.089.424
Rashodi	173.469.611	173.045.768	186.370.427
Deficit/suficit	7.493.729	6.763.463	4.718.997
Općine Kantona			
Prihodi	74.893.089	72.462.031	84.577.908
Rashodi	72.537.309	72.233.615	81.881.758
Deficit/suficit	2.355.780	228.416	2.696.150
Ukupno Kanton i općine Kantona			
Prihodi	255.856.429	252.271.262	275.667.332
Rashodi	246.006.920	245.279.383	268.252.185
Deficit/suficit	9.849.509	6.991.879	7.415.147

5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i osigurao osnovu za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo financija.

Cijena zaduživanja u BiH je izrazito visoka, a glavni uzrok visokih kamatnih stopa jeste visok kreditni rizik što odražava i veoma nizak kreditni rejting BiH. Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je 8. ožujka 2019. godine BiH suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ i izmijenila izgleda "sa stabilnih na pozitivne"³⁴.

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, br: 86/07, 24/09 i 44/10) kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dopijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Servisiranje duga Kanton Središnja Bosna u 2019. godini za kredite i jamstva iznosi 5,4 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

5.1.1. Stanje javnog duga KSB u razdoblju od 2016. - 2018. godine

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16), Kanton Središnja Bosna se u 2009. godini zadužio u okviru Stand-by aranžmana s MMF-om, kao potpora Proračunu KSB radi ublažavanja učinaka svjetske ekonomske krize i rješavanja fiskalnog rebalansa. Kredit po osnovu Prijenosa kreditnih sredstava po III StandBy aranžmanu MMF-a s Vladom FBiH iznosi 6,0 milijuna KM, uz rok otplate od 5 godina, grace razdoblje 3 godine (uračunato u rok otplate, počevši od dana doznačavanja svake tranše) uz promjenjivu kamatnu stopu (određuje je MMF za SDR, a na dan zaduživanja ona je iznosila 1,45 % godišnje).

Dana 4. 2. 2013. god. zaključen je Ugovor o reprogramu obveza po osnovu III Stand-by aranžmana s MMF-om između Federacije Bosne i Hercegovine koju zastupa Federalno ministarstvo financija i Kantona Središnja Bosna koju zastupa Ministarstvo financija Kantona, broj 08-14-5077/12, u iznosu od 6,0 milijuna KM, s rokom otplate 5 godina i grace razdobljem do 3 godine. Kamata će se obračunavati po referentnoj kamatnoj stopi MMF-a za SDR koja je promjenjiva, obračunavat će se tromjesečno s pripadajućim troškovima i naknadama.

Kanton Središnja Bosna u 2014. godini zadužio u iznosu od 10 mil. KM za saniranje deficita kod konzorcija Intesa Sanpaolo i UniCredit banke, uz kamatnu stopu 6,5 % + šestomjesečni EURIBOR³⁵ fluktuirajući na godišnjem nivou, rok otplate 84 mjeseca, uz grace razdoblje od 12 mjeseci i naknadu za obradu kredita od 0,75 % od iznosa kredita, jednokratno.

Ugovor o kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna s Federacijom BiH iz sredstava dodatnog financiranja po IV Stand by aranžmanu Međunarodnog monetarnog fonda, potpisan je 20. listopada 2014. godine. Kredit u iznosu od 3.816.000,00 KM, služi kao potpora proračunu, s

³⁴ „B“, „B3“, credit rating speculative, high credit risk.

³⁵ Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. 6-mjesečni euribor je negativan i trenutačno iznosi -0,24 % i povijesno je na najnižim razinama, u 2008. je prelazio i 5 %. Zajmoprimci u Bosni i Hercegovini koji imaju kredite s promjenjivom stopom koja koristi EURIBOR kao referentnu stopu trebali bi biti svjesni činjenice da referentna stopa u bilo kojem momentu može narasti i da će se to isto desiti s kamatnom stopom na njihove kredite.

rokom otplate od 5 godina, grace razdobljem od 3 godine i kamatnom stopom od 1,08 %³⁶ na godišnjem nivou.

Ugovor o kreditu između Razvojna banka Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna potpisan je 19. rujna 2015. godine u iznosu od 1,4 mil. KM, za financiranje projekta izgradnje regionalnog puta R443a: Kreševo – Lepenica, dionica Resnik (spoj s R443 Kreševo) – Volujak, dužine L = 1,6 km), na rok otplate od 84 mjeseca, grace razdobljem od 12 mjeseci i kamatnom stopom od 4 %.³⁷ Vlada Kantona je s Kantonalnim ravnateljstvom za ceste sklopila ugovor u kome je definirano da se Kanton zadužuje za cjelokupan iznos, od čega iznos glavnice od 600.000,00 KM, s pripadajućim kamatama i ostalim troškovima preuzima kao kreditnu obvezu Kantonalno ravnateljstvo za ceste.

Vlada Kantona Središnja Bosna zadužila se u rujnu i listopadu 2016. godine u iznosu od 12 mil. KM, za isplate prema izvansudskim nagodbama o podmirenju obveza iz izvršnih sudskih presuda, zaposlenicima u školstvu, oblasti unutarnjih poslova i pravosudnim institucijama te za naknade odvjetničkim kućama.

Ovaj kredit realiziran je kroz tri kreditna aranžmana i to:

- Intese SanPaolo banci d.d. u iznosu od 6 mil. KM, uz rok otplate od 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 3,57 % (EKS 3,74 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,47 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 4 mil. KM, rok otplate 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,25 % (EKS 4,33 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 2 mil. KM, rok otplate 72 mjeseca, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,20 % (EKS 4,26 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.

Sabor Kantona je na 29. sjednici održanoj 17. travnja 2018. donio Odluku o dugoročnom kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna u iznosu od 12 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinanciranje rekonstrukcije regionalnih putova. Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna mogu se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 19: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM

R.b.	Naziv projekta	Vrijedn. Investicije (KM)	Kredit Kantonalna direkcija (KM)	Kredit KSB (KM)	Ukupno (KM)
1	Izgradnja region. puta R439, Novi Travnik – Gornji Vakuf/Uskoplje dionica P Luka – Bistrica L= 12 km	6.000.000	2.000.000	4.000.000	6.000.000
2	Izgradnja region. puta R413a, Dolac – Han Bila – Ovnak, dionica Gostunj – Mosor – Guča Gora - Han Bila, L= 7 km	5.000.000	1.700.000	3.300.000	5.000.000
3	Rekonstrukcija R443: Kiseljak – Kreševo-Tarčin, dionica st. km 2+500 – km 6+000, L=3,5 km.	2.500.000	850.000	1.650.000	2.500.000
4	Sanacija asfaltnog sloja na R437: Fojnica – Dusina, dionica Bakovići - Gojevići, L=3 km	700.000	200.000	500.000	700.000
5	Sanacija asfaltnog sloja na R438: Gromiljak – Fojnica, L=7 km.	1.000.000	350.000	650.000	1.000.000
6	Rekonstrukcija R413b: Gostilj – Dobretići – Jajce, dionica Veliki Do – Kuprešani, L=0,6 km+1,2 km =1,8 km	1.400.000	400.000	1.000.000	1.400.000
7	Rekonstrukcija R653: Kačuni – Lugovi – Moštre, dionica Lugovi L=500 m	500.000	200.000	300.000	500.000
8	Rekonstrukcija R654: Kačuni – Fojnica, dionica st. km 1+700 do km 3+400, L=1,5 km	900.000	300.000	600.000	900.000
	Ukupno: (36,3 km)	18.000.000	6.000.000	12.000.000	18.000.000

Uvjeti za kreditna sredstva Razvojne banke F BiH su: rok otplate 12 godina, grace razdoblje od siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjem nivou i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

³⁶ Kamatna stopa je promjenljiva, koju određuje MMF za SDR

³⁷ Efektivna kamatna stopa iznosi 4,36 %, na dan donošenja Odluke o odobravanju kredita.

Ukupan dug u Kantonu Središnja Bosna na dan 31. 12. 2018. godine iznosio je 29,7 mil. KM, koji se odnosi na unutarne dugoročne postojeće kredite (Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka, Prijenos kreditnih sredstava po IV Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH, Razvojna banka Federacije BiH, Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH i UniCredit Bank). Izdana jamstva i Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja koja se vode izvanbilančno, nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, a ukupno iznose 38,4 mil. KM i predstavljaju potencijalne obveze Kantona. Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2016. - 2018. godina, prikazano je u sljedećoj tablici.

Tablica 20: Stanje duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2016. - 2018. godina, u KM

Opis		Kreditor		2016.	2017.	2018.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	MMF/FBiH - Prijenos kreditnih sredstava po III Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH	Glavnica	2.666.667	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0
		Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka	Glavnica	7.500.016	5.833.360	4.166.699
			Kamate i ostali troš.	1.065.583	618.992	316.221
		MMF/FBiH - Prijenos kreditnih sredstava po IV Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH	Glavnica	3.816.000	3.339.000	1.431.000
			Kamate i ostali troš.	150.636	90.995	34.262
		Razvojna banka F BiH	Glavnica	1.361.112	1.127.784	894.456
			Kamate i ostali troš.	161.104	110.942	70.114
		Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH	Glavnica	6.000.000	5.625.000	4.125.000
			Kamate i ostali troš.	585.886	376.368	203.576
		UniCredit Bank	Glavnica	4.000.000	3.833.333	2.833.333
			Kamate i ostali troš.	479.054	312.563	172.299
		UniCredit Bank	Glavnica	2.000.000	1.933.333	1.533.333
			Kamate i ostali troš.	278.178	195.657	123.759
Razvojna banka F BiH	Glavnica	0	0	12.000.000		
	Kamate i ostali troš.	0	0	1.763.213		
Ukupno glavnica				27.343.795	21.691.811	26.983.821
Ukupno kamate				2.720.440	1.705.518	2.683.444
Ukupno krediti				30.064.235	23.397.329	29.667.265
Obaveze po osnovu vrijednosnih papira	Unutarnji kratkoročni			0	0	0
Kratkoročni krediti i zajmovi				19.413	32.100	0
Ukupno krediti i kratkoročni dug				30.083.649	23.429.429	29.667.265
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč	Glavnica	9.118.351	7.815.730	6.513.108
			Kamate i ostali troš.	430.549	317.561	221.742
	Unutarnji dugoročni	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	722.212	388.876	55.540
			Kamate i ostali troš.	40.611	12.149	354
		Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	0	0	6.000.000
			Kamate i ostali troš.	0	0	881.851
Ministarstvo zdravstva i socijalne politike (Union banka dd)	Glavnica	0	424.154	0		
Drugo	Unutarnji	Pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	26.617.766	20.396.008	24.731.492
Ukupno potencijalne obveze				36.929.489	29.354.478	38.404.088

Povećanje ukupnog stanja duga u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu posljedica je novog zaduženja u 2018. godini u iznosu od 12,0 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinansiranje rekonstrukcije regionalnih putova Kantona.

Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2018. godini

Kanton Središnja Bosna je 25. 3. 2009. godine izdao Jamstvo³⁸ br. 01/09 općini Kiseljak na kredit u iznosu 4.995.149,00 EUR (9.769.662,27 KM, što čini 100 % iznosa kredita) za financiranje Projekta izgradnje vodovoda Fojnica – Kiseljak i kanalizacijskog kolektora Lepenica – Kiseljak. Kreditor je Bank AustriaCreditanstalt AG – Beč, rok otplate kredita je 12 godina uz grejs-razdoblje od 4,5 godina i kamatnu stopu od 0 %, a krajnji rok dospeljeća garancije je 1. 1. 2024. godine.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 17. kolovoza 2012. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste Kantona Središnja Bosna za kredit kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine, namijenjen za rekonstrukciju regionalne cestovne infrastrukture. Kredit je u iznosu 2 mil. KM, rok otplate kredita je 6 godina (72 mjeseca), u jednakim ratama uz grejs-razdoblje od 3 mjeseca i kamatnu stopu od 5 % (EKS 5,47 %), troškove obrade kredita od 1 %, a zadnja rata dospeljeva 28. 2. 2019. godine.

Sabor Kantona Središnja Bosna je na 31. sjednici održanoj 3. 7. 2018. godine, donio Odluku o davanju suglasnosti na Odluku o izdavanju jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste za osiguranje kredita kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine namijenjenog za rekonstrukciju regionalne putne infrastrukture. Kredit je u iznosu 6 mil. KM, rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjem nivou i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

31. 12. 2018. godine ukupni *dug Kantona* iznosio je 29,7 mil. KM, a ukupni dug *općina Kantona* iznosio je 21,9 mil. KM, od čega na dugoročne obveze (kredite, zajmove i ostale dugoročne obveze) odnosi 21,7 mil. KM, a 0,2 mil. KM na kratkoročne kredite i zajmove.

Stanje ukupnog (konsolidiranog) duga u Kantonu i općinama Kantona na dan 31. 12. 2018. godine je 51,5 mil. KM, od toga se na kreditno zaduženje odnosi 51,3 mil. KM i 0,2 mil. KM na kratkoročne kredite i zajmove.

³⁸ Izdana jamstva nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, obzirom da ne predstavljaju dug Kantona, već potencijalni dug, koji će biti plaćen u slučaju neizmirenja obaveza od strane krajnjih korisnika.

5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju od 2019. - 2022. godine

Sabor Kantona je 29. listopada 2015. donio Odluku o prihvaćanju zaduženja³⁹ prema ugovoru o zajmu između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj te Bosne i Hercegovine i Razvojne banke Vijeća Europe, za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 7.700.000,00 EUR-a. Ukupno zaduženje sastojalo bi se od zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Europske banke za obnovu i razvoj i zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Razvojne banke Vijeća Europe.

Uvjeti za kreditna sredstva EBRD-a su: rok otplate 15 godina, grace razdoblje 3 godine, kamatna stopa 1 % + šestomjesečni EURIBOR, jednokratna provizija 1 % na iznos glavnice i provizija na neiskorišten raspoloživi iznos zajma 0,5 % godišnje.

Uvjeti za kreditna sredstva CEB-a su: rok otplate do 20 godina, grace razdoblje do 5 godina, kamatna stopa bit će fiksna, posebno za svaku tranšu povlačenja, a ovisit će o valuti plaćanja svake tranše kredita, o iznosu svake tranše, kao i razdoblju otplate.

Sudjelovanje pojedinih subjekata u povratu ukupnog kreditnog zaduženja, u iznosu od 22.000.000,00 EUR, je kako slijedi:

– Fond za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine	5.500.000,00 EUR ili 25,00 %
– Zeničko-dobojski kanton	3.850.000,00 EUR ili 17,50 %
– Grad Zenica / JKP	7.621.000,00 EUR ili 34,64 %
– Kanton Središnja Bosna	1.650.000,00 EUR ili 7,50 %
– Općina Novi Travnik / JKP	1.276.000,00 EUR ili 5,80 %
– Općina Vitez / JKP	757.000,00 EUR ili 3,44 %
– Općina Busovača / JKP	1.346.000,00 EUR ili 6,12 %
Ukupno	22.000.000,00 EUR ili 100,00 %.

Međusobna prava i obveze subjekata koji sudjeluju u povratu i krajnjih korisnika kreditnih sredstava uredit će se posebnim ugovorima.

Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2019. - 2022. godina, prikazane su u tablici ispod.

Tablica 21: Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2019. - 2022. godina, u KM

Opis		Kreditor		2019.	2020.	2021.	2022.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka	Glavnica	2.500.037	833.376	0	0
			Kamate i ostali troš.	113.655	12.631	0	0
		Razvojna banka F BiH	Glavnica	661.128	427.800	194.472	0
			Kamate i ostali troš.	38.619	16.389	3.560	0
		Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH	Glavnica	2.625.000	1.125.000	0	0
			Kamate i ostali troš.	83.463	15.996	0	0
		UniCredit Bank	Glavnica	1.833.333	833.333	0	0
			Kamate i ostali troš.	73.271	15.910	0	0
		UniCredit Bank	Glavnica	1.133.333	733.333	333.333	0
			Kamate i ostali troš.	68.120	28.953	6.293	0
		Razvojna banka F BiH	Glavnica	11.043.473	9.999.989	8.956.505	7.913.021

³⁹ Realizacija kredita se očekuje do kraja 2018. godine.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2020. – 2022. godine

			Kamate i ostali troš.	1.473.236	1.208.412	970.426	758.526
Novi dug - projekcije	Inozemni	Novi dug - Europska banka za obnovu i razvoj	Glavnica	7.558.986	7.307.561	6.811.943	6.076.085
			Kamate i ostali troš.	453.502	404.075	345.844	280.289
		Novi dug - Razvojna banka Vijeća Europe	Glavnica	0	0	7.558.986	7.307.561
			Kamate i ostali troš.	0	0	408.018	386.278
Ukupno glavnica				27.355.291	21.260.393	23.855.239	21.296.667
Ukupno kamate				2.303.867	1.702.367	1.734.141	1.425.094
Ukupno krediti				29.659.158	22.962.760	25.589.380	22.721.761
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč	Glavnica	5.210.486	3.907.865	2.605.243	1.302.622
			Kamate i ostali troš.	143.093	81.425	37.114	9.972
	Unutarnji dugoročni	Kantonarno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	5.521.742	5.000.006	4.478.270	3.956.534
			Kamate i ostali troš.	736.842	604.412	485.398	379.427
Drugo	Unutarnji	Pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	24.731.492	24.731.492	24.731.492	24.731.492
Ukupno potencijalne obveze				36.343.656	34.325.200	32.337.517	30.380.047

U projekcijama za 2020. godinu predviđa se smanjenje novog kreditnog zaduženja (stanja duga) za 6,7 mil. KM ili za 22,6 % u odnosu na planirano zaduženje u 2019. godini. U 2021. godini projicirano je povećanje zaduženosti za 2,6 mil. KM, (11,4 %) u odnosu na 2020. godinu, dok je u 2022. godini projicirano daljnje smanjenje zaduženosti za 2,9 mil. KM (11,2 %) u odnosu na 2021. godinu.

Obveze po postojećim i novim kreditima Kantona Središnja Bosna dane su u tablici 22., a potencijalne obveze Kantona po jamstvima u tablici 23. Treba naglasiti, da ukupnim obvezama treba pridodati i obaveze za pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja iz radnih prava, koja s 31. 12. 2018. godinu samo za glavnica iznose 24,7 mil. KM.

Tablica 22: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2019. - 2029. godina, u KM

Opis	Kreditor		2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
Postojeći dug	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke	Glavnica	1.666.661	1.666.661	833.376	0	0	0	0	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	202.566	101.025	12.631	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	MMF/FBiH - Prijenos kreditnih sredstava po IV. Stand By aranžmanu MMFa s Vladom FBiH	Glavnica	1.431.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	34.262	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	233.328	233.328	233.328	194.472	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	31.495	22.230	12.829	3.560	0	0	0	0	0	0	0	0
	Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH	Glavnica	1.500.000	1.500.000	1.125.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	120.114	67.466	15.996	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UniCredit Bank	Glavnica	1.000.000	1.000.000	833.333	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	99.028	57.361	15.910	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UniCredit Bank	Glavnica	400.000	400.000	400.000	333.333	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	55.639	39.167	22.660	6.293	0	0	0	0	0	0	0	0
Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	956.527	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	
	Kamata i ost. troš.	289.976	264.824	237.987	211.899	185.812	160.190	133.638	107.551	81.464	55.556	29.290		
Projekcije novog duga	Europska banka za obnovu i razvoj	Glavnica	48.411	251.424	495.618	735.858	714.834	714.834	714.834	714.834	714.834	714.834	714.834	
		Kamata i ost. troš.	141.605	49.427	58.231	65.555	60.406	53.086	45.886	38.446	31.125	23.805	16.525	
	Razvojna banka Vijeća Europe	Glavnica	0	0	48.411	251.424	495.618	735.858	714.834	714.834	714.834	714.834	714.834	
		Kamata i ost. troš.	0	0	1.909	21.740	42.714	63.275	60.406	53.086	45.886	38.446	31.125	
UKUPNO	Glavnica	7.235.927	6.094.898	5.012.551	2.558.572	2.253.936	2.494.176	2.473.151	2.473.151	2.473.151	2.473.151	2.473.151	2.473.151	
	Kamata i ost. troš.	974.685	601.500	378.153	309.047	288.932	276.550	239.930	199.082	158.475	117.806	76.941		
	Ukupno	8.210.612	6.696.398	5.390.704	2.867.618	2.542.868	2.770.726	2.713.081	2.672.233	2.631.626	2.590.957	2.550.092		

Tablica 23: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2019. - 2029. godina, u KM

Opis	Kreditor		2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
Jamstva	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč	Glavnica	1.302.622	1.302.622	1.302.622	1.302.622	1.302.622	0	0	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	78.649	61.668	44.311	27.142	9.972	0	0	0	0	0	0	0
	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	55.540	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH	Glavnica	478.258	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736
		Kamata i ost. troš.	145.009	132.430	119.014	105.971	92.928	80.114	66.841	53.797	40.754	27.797	14.667	
UKUPNO		Glavnica	1.836.420	1.824.358	1.824.358	1.824.358	1.824.358	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	
		Kamata i ost. troš.	224.012	194.098	163.325	133.113	102.900	80.114	66.841	53.797	40.754	27.797	14.667	
		Ukupno	2.060.432	2.018.456	1.987.683	1.957.470	1.927.258	601.850	588.577	575.533	562.490	549.533	536.403	